

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

100.

Det gula huset

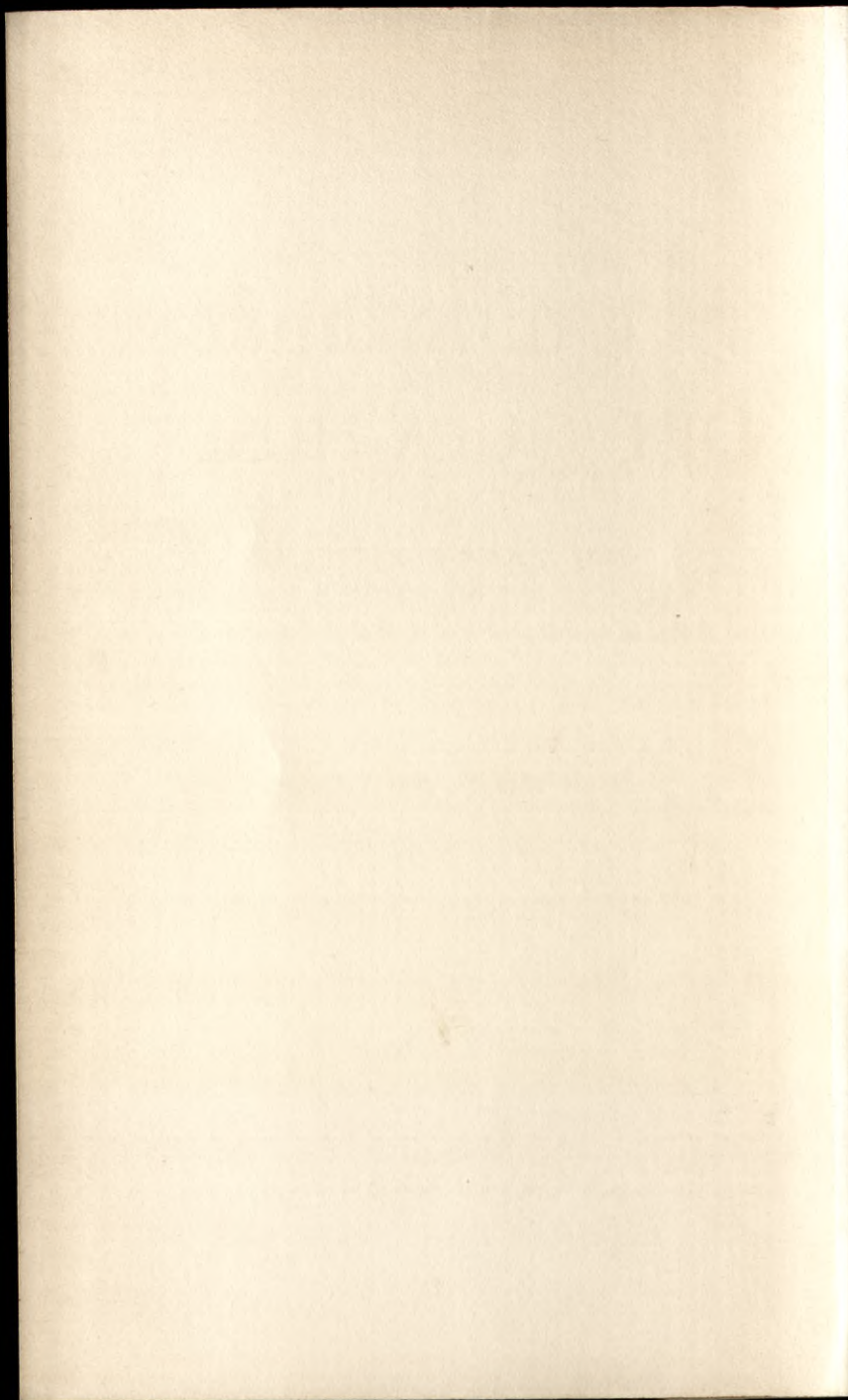
och andra berättelser

af

SIGURD P. SIGURDH.

STOCKHOLM
Gustaf Lindströms Förlag.

DET GULA HUSET

OCH ANDRA BERÄTTELSE

AF

SIGURD P. SIGURDH.

STOCKHOLM
GUSTAF LINDSTRÖMS FÖRLAG.

DET GULA Huset

STOCKHOLM
GUSTAF LINDSTRÖMS BOKTRYCKERI
1900.

Det gula huset.

Det ligger vid landsvägen, som grå och trist ringlar förbi — det gula huset med det halfruttnade, mossstupna halmtaket. Det har öfver sig en prägel af hämskt öfvergifvet och öde och trist är ock därinne. Nakna, tomma väggar och smutsiga fönsterrutor och dammiga, spindelväfsfyllda vrår.

Huset är gulrappadt, med hvita fönsterposter. Här och där är rappningen bortfallen och bildar fläckar, där den gråa leran lyser fram och de i mörk färgton hållna dörrarne äro maskstungna och hänga snedt på rostiga gångjärn. I täppan, som ännu har kvar några få spår af forna tiders ans, växer gräset fritt; här och där någon tynande kålplanta, buskig, förvildad pärsilja och borta vid krusbärsbuskarne bärstegen, kullvräkt och öfvervuxen af blommande lamium.

Det är alltid så tyst och ödligt kring det gula huset.

Det är som skydde fåglarne att bo i dess närhet — och människorna — de våga det inte.

Det spökar där.

*

*

*

För blott få år sedan var det gula huset bebodt. Då var den lilla täppan vårdad, den stora hagtornshäcken klippt och i starholkarne i körbärsträdet bodde muntert hvisslande starar.

Då krattades gångarne och mot krattans skaft sågs ofta luta sig en blek, sorgsen gammal kvinna.

Från arbetet på "gården", den närliggande, tegelstensbyggda gården, sågs om kvällarne en man komma.

Då var det, som om kvinnan sett ännu blekare, ännu sorgsnare ut, och inifrån stugan hördes inom kort råa eder och skällsord och dessemellan en kvinnas svaga stämma och ljudet af en sakta, undertryckt gråt.

Anders Larsson var sextiofem år, då hans två år äldre hustru dog, sedan han gjort allt för att förbittra hennes tillvaro. Ett barnlöst äktenskap, ett lif, där leda trädt i stället för den lilla gnista kärlek, där möjligen funnits, utan att ens skymten af vänskap någonsin trädde försonande fram mellan de ständiga trätorna, var allt, hvad han hade att blicka tillbaka på, där han stod vid sin hustrus öppnade graf.

Anders Larsson gjorde graföl. Anders Larsson gick ibland gästerna och sökte se sorgsen ut, men, när det ej ville riktigt lyckas honom, söp han sig full i stället och vaknade

tung i hufvudet dagen efter. Och så var sorgen öfver.

Så gingo några månader. Det sades då, att Anders Larsson börjat supa mer än förut. Han gick nu full för jämnan. Några trodde, att det kom sig af ruese, andra sade, att det berodde på ensamheten — andra åter sade och trodde ingenting. Det spreds i bygden, att Anders Larsson var fjantig, talade osammanhängande ord och att han gick och fantiserade för sig själf. Han trufdes ej hemma och, när det blef kväll, var det alltid med synbar ängslan, med tveksamt dröjande steg han tog vägen till sin stuga.

Och så en affon, när han var nyktrare än han varit på länge, talade han om för Nils Olsson — ägaren till granngården — hvad det var, som tyngde honom.

Han trodde sig se sin hustrus vålnad.

Första tiden efter hustruns död såg han henne blott då och då, sedermera började hon visa sig för honom oftare och nu såg han henne nästan hvarje natt.

Hopsjunken, med det där utslitna, utarbetade, trötta öfver sig, som hårdt arbetande kvinnor få, såg han henne sitta vid sängkanten natt efter natt, sträckande sina seniga fingrar mot honom, under det de gråa, vemodfulla ögonen än vredgadt förebrående, än oändligt sorgsna oafslåtligt betraktade honom.

I början satt hon där tyst och bara såg och såg, liksom ville hon se tvärt igenom honom, där han låg i den breda tvåmanssängen och flöt i strömmar af svett, ångestens kalla, klibbande svett under den tjocka, varma fjäderbolstern. Så hade hon försvunnit tyst som hon kommit, lösts upp som i ett töcken och sväfvat hän.

Men på sista tiden hade hon börjat tala till honom lågmäldt, entonigt — hu, en sådan röst och hu, sådana ord! Han hörde dem hvart kan gick. De brände sig fast i själen; — de etsade sig fast i hjärnan och hvart han gick, hörde han dem hviskas i sitt öra lågmäldt, entonigt — så, som han hörde dem hvarje natt.

“Jag är Marna, hustru din, du Anders. Du var alltid snäll mot mig, när jag lefde — därför kommer jag och ser om dig, nu när jag är död.

“Du super väl mycket nu, Anders — det gör du rätt i. Dess förr få vi råkas, Anders — du och jag — får jag träffa dig där jag är.

“Du ville inte hämta prästen åt mig, Anders lille; — du tyckte jag kunde dö lika väl. Och det gjorde jag. Men det var inte snällt af dig. Därför är jag nu i hälvete, — men, ser du, dit skall du också. Jag har bedt, att du skulle få komma dit — och det får du — var inte rädd, Anders — du får, bara du blir

mogen, Anders lille, riktigt mogen. Det kan dröja än en tid, — det beror på hur mycket du orkar supa om dagen — men jag vill gärna vänta. Hej du, hvad vi ska' ha trefligt! Hvad vi ska' vara goda vänner! Ser du, där får du inte slå mig, som du gjorde, när jag var hos dig här nere. Det duger inte där. Och för råsten tål du inte ansträngningen; — där är för varmt.

“Mins du min svarta nattvardskjol, som du gaf åt Amanda, det där liderliga stycket, för att du skulle få fröjda ditt kött? Det var inte snällt af dig — det var inte snällt att ge bort den, min enda hängdagskjol. Men jag håller på att väfva dig en kjol ser du, — af tyg, där hvarje ed är varpen och hvarje käpprapp du gaf mig är inslaget. Det blir en så skön, varm kjol — den blir härdad och röd — den skall du få af mig till tack.

“Och skor skall du få — jag slapp ju gå barfota, då jag var hos dig — och mat — god mat — inte torra brödet och du skall slippa bli utkörd i snön att frysa. — — — Nej du skall få det så varmt, så varmt, så hälvetes varmt. Ty du var alltid så snäll mot mig, så snäll, så snäll. Ha ha ha!“ —

Så svann hon och den pinade mannen rusade upp ur sängen som en galning — ut — ut i köket, där bränvinsankaret hade sin

plats och drack — söp, tills han föll ned och sof en drucken mans sömn, utan drömmar.

Men i bygden gick talet om Anders Larsson. Det spreds och vidgades ut och det sade, att han hade delirium. Folk hade sett honom nattetid dansa kring på sitt stugugolf, hört honom svärja och hånskratta och slutligen falla på knä som i bön.

Anders Larsson fick höra talet om delirium och log ett tungsint leende.

“Det finnes så'nt, som ibland är värre än delirium“, sade han.

Och tiden gick. Anders Larsson söp som förr, var rädd att gå hem till ensamheten och sin döda hustru.

Kyrkoherden talade om att få honom på hospital, men han var ej tillräckligt galen. Och han ofredade ingen. Och så var han till på köpet blifven religiös. Han läste i bibeln om dagarne, grät och bad och ängslades och och var tung i hufvudet — men om nätterna söp han sig regelbundet full. Bränvinet var honom kloral — gaf honom en stunds sömn och glömska.

Men de, för hvilka han omtalade sina nattliga syner, trodde att han var galen, ansågo det för deliriumsfantasier och allmänt sades, att nu vore det snart slut med Anders Larsson. Hans döda hustrus vålnad var där hvarje natt för att hämta honom. Det var

därför han uppgaf så rysliga skrän. Se det är allt svårt att dö — ibland.

Nils Olsson — grannåbon — sökte taga sig af honom, ha honom att gå på arbete om dagarne, för att förströ honom, gå med honom hem om kvällarne, så att han ej skulle vara ensam, och få honom att låta bli bränvinet. Men efter ett par tre nätter uppgaf han försöket. Han höll på att bli mörkrädd själf.

Ingenting hade han sett; men bara det, att höra Anders Lärsson ligga och sucka, halfhögt försvara sig och be om förlåtelse, för att slutligen under vilda rop rusa ur sängen och springa ut, var kusligt nog.

Och så fick han alltid brottas med honom för att få honom bort från bränvinsankaret. Och lyckades detta, så var det än svårare. Då kröp han ihop på huk på golfvet, sträckte de hopknäppta händerna mot ett hörn af rummet och tiggde och bad, som gällde det lifvet och hasade sig fram på bara knäna tvärs öfver det sandiga golfvet, för att slutligen falla omkull under hjärtslitande snyftningar.

Sommaren var nära sitt slut, då Nils Olsson en eftermiddag mötte Anders Larsson. Han såg blekare ut än vanligt, ögonen hade stora, mörkblå ringar, det hvita i ögat var blodsprängdt och händerna voro fuktiga af kallvåt svett.

“Nu dröjer det inte så länge“, sade han i hviskande ton, rädd, som skulle någon höra det. “Hon — Marna, hustru min — sade i natt, att hon skulle inte dröja länge. Men hon lofvade, att hon skulle bli snäll mot mig. Hon tyckte, jag hade pinats länge nog. Och pinats har jag — det har hon rätt i. Det har jag då. Pinats.“ Han brast ut i en halffulls lallande, öfverljudda gråt.

“Och i natt sade hon, att när jag kommer, skall det bli så roligt — men jag tror henne inte. Hon ljög ibland — men säg inte det — Nils Olsson, hör han — säg inte det — inte för någon — för kanske hon då blir ond på mig. Adjö Nils Olsson, men säg det inte.“

Han torkade sig i ögat med afvigsidan af handen och gick med långsamma steg mot sitt hem.

* * *

Det var en kvaf afton med tryckande, nästan outhärdlig värme. Bladen hängde falnade och glanslösa, marken var torr och sprucken och brännhet och skuggan var ej skugga — endast en parodi därpå.

Så började det hastigt skymma.

Molnen kommo drifvande i tätta, tunga massor — de skulle skänka regn och svalka.

Den första blixten, knappt skönjbar, skar igenom molnmassan och ur fjärran hördes åskans dofva mullrande. Det mörknade allt mer och mer. Blixtarne syntes allt skarpare och skarpare och knallarne ur molnen kommo fönstren att skaka. Åskvädret var stadt i full urladdning.

På vägen skyndade en man ner till det gula huset. Det var en af Nils Olssons drängar, som skulle buda Anders Larsson till råghöst. Han gick ner till stugdörren och bultade på — den var låst och ingen kom att öppna. Han hamrade med knogarne, hårdare och ifrigare, men det buller, han åstadkom, öfverröstades af en rungande åskknall

Rägnen började falla i stora, tunga droppar.

Ingen kom att öppna.

Drängen gick till fönstret för att se om någon var hemma, men for häpen tillbaka, såg hastigt, skyggt dit in än en gång, liksom för att öfvertyga sig och sprang sedan af alla krafter mot gården till för att ropa dit folk.

Åskan gick. Blixt på blixt bländade till och knallarne aflöste hvarandra oafslåtligt, under det att rägnen öste ned.

Folk skyndade ner till det gula huset, dörren sprängdes och man trängde sig in i sällskap — liksom rädd att gå in en och en.

Vid soffgafveln med en snara om halsen låg en man i knäböjande, framåtlutad ställ-

ning, ännu ej fullkomligt styf. Det var Anders Larsson. Han hade hängt sig.

På bordet, det brunbetsade matbordet vid fönstret, hade han lagt en lapp och ställt drickakruset öfver densamma. På lappen hade han med blyerts och nästan oläsliga bokstäfver skrivit:

I da' ä' de' slut. Marna sa i går natt att ja skulle höra Härrans röst i vädret. Och nu ä hon kommen att hämta mäj. Och hon väntar i länstolen ve fönstret.

När snart ditt lif försvinner,
en afgrund väntar dig,
Och lågan, som där brinner,
skall aldrig sakta sig.
O plågor utan tal!
Du ej förtäras hinner
Af evigt nya kval.

Ja hinner ej mera. Marna väntar.

Teknar

A. L.

“Stackare“, sade Nils Olsson, sedan han skurit ned och lagt på sängen den halft stelade kroppen. — Och drängen, som stafvat igenom lappen, sneglade bort mot länstolen med dess nötta kattunsöfverdrag och skakades af en lätt rysning.

Så höljde de ett lakan öfver den döde och gingo sin väg.

Och länsman kom och provinsialläkaren kom och de ansågo honom ha lidit af fyllerigalenskap och hängt sig under rusets invärkan.

Så lades Anders Larssons kropp i en enkel, svartstruken kista och afpolleterades till Anatomisalen, *Lund*.

Och släktingarne stälde till auktion på kvarlåtenskapen. Den slumpades bort för vrakpris och släktingarne bjödo auktionsbesökarna på bränvin. Det blef i stället för begrafning.

Men det gula huset står obebodt. Ingen vågar bo där. Där är så tyst och stilla — men ändå — —.

Och om nätterna höras suckar därinifrån och gråt och stönanden och i fönstret synes ibland en mörk skepnad med ett blekt anlete. Då kämpar djäfvulen därinne med Anders Larsson — menar folket i byn.

Och så kommer det sig, att vid den gråa, trista landsvägen ligger ett gulrappadt hus, obebodt och afskydt. Ingen vågar gå dit bort och äfven den käckaste dräng, som om sommaraftnarne drar vägen fram till möte med sin flicka, stämmer upp en gäll hvissling, då han går förbi, liksom för att samla sig mod.

Djupakärr.

Det ligger något spöklikt hemskt öfver mossen, hvarifrån dimman stiger i gråa skyar, drifvande sakta hän öfver nysådda fält. Tystnaden, den stora, högtidliga kvällstystnaden, förande med sig en känsla af majestätiskt allvar och oändlig tristhet, afbrytes endast af min hästs hofslag mot vägens stenar och af vipornas korta, melankoliska rop från mossens säf.

Jag vet ej hur det kommer sig. Ofta har jag hört vipornas korta skrik, då de i vida ringlar om våren kretsas kring den på fält och stigar vandrande, men aldrig ha deras skri tyckts mig så hemska, så ångestbringande som i afton. Så lika ett litet barns gälla, förtviflade rop midt emellan skrik och gråt.

Ett barns jämmer! Ett barns dödsskri!

Och under det min häst i omväxlande skridt och traf för mig hemåt förbi Djupakärr — mossens namn — rinner mig i hågen den historia, som är förbunden med Djupakärr.

Jag vill omtala den så som Ola Kusk omtalade den för mig en dag, då han sittande i solskenet på några stora stenar, som lågo i hög på gården, med skinn och trippel putsade seldonens nysilfverbeslag.

Hans ordalag kan jag ej återgifva. Det är så längesedan — men historien är enkel och denna:

* * *

Maria hette en piga, som tjänade på "gården", en tös med runda kinder brynta af sol och röda af hälsa, fylliga armar och ett gladt humör.

Hon tog lifvet lätt, litade på löften och snart började ryktet gå om henne bland arbetsfolket.

Det höll i sig, det spreds i bygden och det talade sanning. Det hade gått henne som så många andra, för hvilka lifvet tett sig anorlunda än det bör.

Hon hade "kommit ner" sig. Hon var hafvande.

Och ryktarens kvinna, som gick på mjölke till gården, hade en kväll hört henne i stallet bedja någon, att ej "för det oskyldiga barnets skull göra henne evigt olycklig". Så hade hon bara hört ett gapskratt, hört träskor klappa mot stengolfvet och sedan sett Maria blek som ett lärft luta sig mot en spilta.

Stackare få hjälpa stackare och därför fick Maria tak öfver hufvudet i ryktarens stuga. Hon kunde ju alltid se efter deras minsta unge, tills hon själf fick en att passa.

Och i ryktarens låga stuga fick hon, biträdd af ryktarens gumma genomstrida sin svåra stund och födde med smärtor, dödens och lifvets i förening, sitt barn.

Hon lekte med det, jollrade för det och var lycklig — så lycklig som en tjänstpiga med ej vidare högt kultiverade känslor kam vara öfver sitt i kärlek födda barn.

Men från den dag, då hon varit hos prästen, för att anmäla sitt barn till dopet, var hon ej mer sig själf. Hon hade fått i sig förklaringen öfver Guds sjätte bud, blifvit kallad "lättfärdigt stycke" och så fått till tröst Jesu kärlek mot skökor och publikaner.

Som om allt sådant vägde högst, när lifvet ler och unga pulsar sjuda.

Se'n den dagen gick hon skygg och ensam omkring och man kunde höra henne mumla för sig själf:

"Du skall inte göra hor. — — — — Nej det skall du inte — — Det är synd — — och synd om ditt lilla oskyldiga barn — — meen hennes mor är ett lättfärdigt stycke — — det sade prästen — — han kommer till himlen — — men inte jag — — tror han" — — Så skrattade hon hemskt och sprang skygg sin vääg.

Men en dag inställde hon sig till allas förundran på "gården", när klockan ringde till frukost.

Hon var sig lik från förr — glad och munter och kvitt det skygga, tungsinta, som hvilat öfver henne sista tiden.

Men gårdsdrängen, som skar brödet i tjocka skifvor och delade ut det åt de vid bordet ätande, fälde knif och bröd och bordskamraterna bara gapade, när Maria till svar på en fråga, hur hennes barn mådde svarade:

"Bra. Jag har sänkt det i natt. — Om jag är galen? Nej. Men hvarför skulle det behöfva skämmas en gång i lifvet, för att det var oäkta, tänkte jag. Och därför sänkte jag det. Det ligger i Djupakärr."

Och i Djupakärr låg det. Det låg där fint och rent — i nya lindor och rent linne, med två tegelstenar insydda i lindorna. Det låg ej på det djupa. Det låg vid kanten bland säfven — dödt, men som det sof. I den lilla handen hade det en halft utsprungen pingstlilja.

Så kom länsman. Han kom myndig och bred och hämtade Maria till häktet. De åkte förbi Djupakärr, där hon dränkt sitt barn, men hon grät ej — skrek ej, endast prässade handen hårdt mot bröstet och såg dit med torr, tårlös blick. Länsmannen yttrade något barskt åt henne. Hon svarade ej. Hon bara såg bort mot kärret — såg — såg.

Bygdens befolkning var talrikt församlad vid tinget. De ville höra, hvem som var barnafader och hvarför hon dränkt sitt barn. Det blefve något att sladdra om de långa vinterkvällarne. Men allt, hvad de fingo veta var, att hon dränkte sitt barn, därför att hon älskade det så högt, så innerligt. Det var hela hennes förklaring.

Men den blef ingen rätt klok på och så ansågs hon själf ej heller rätt klok och därför fick hon lindrigt straff, trots länsmannen yrkade strängaste straff på en så onaturlig moder. — Men hvad vet en länsman om onatur hos en moder, som mördar af kärlek och så blef domen endast två år.

När den blifvit uppläst och hon skulle föras ut ur tingssalen, fick hon bland menigheten se ryktarens kvinna. Hon stannade, grep hennes hand och, i det hon tryckte den konvulsiviskt, sade hon hastigt, brådskande:

“Du är den enda, som varit snäll emot mig. Det skall du ha tack för.”

Och innan någon visste, hade hon kysst gumman på hennes tandlösa, rynkiga mun.

* * *

Om våren, som Maria hade utstått sitt straff föregående höst, flöt hennes döda kropp upp i Djupakärr. Ingen hade sett henne, sen

hon hade kommit ur häktet, ingen hade hon talat vid.

Ensam hade hon gått till Djupakärr, gått att möta sitt barn.

Men att hon dränkte det odöpt — det var hennes synd — säga de kloka gummorna i trakten.

Därför spökar det i Djupakärr.

Därför låter det som ett barns skrik — och stundom som en kvinnas kvalda gråt — där nere från kärret.

I vårplöjningstid.

I trädgården blomma snödroppar, crocus och tidiga luktvioler, i trädgården hvissla stararne och skrånande kråkor asa pinnar och strå till sina bon.

Det är vårplöjningstid.

På åkern, ur hvilken en doft af fuktig, fet mylla uppstiger, gå hästar vid plog, par om par följda af på olika visstumpar trallande drängar. De plöja fåra vid fåra, vända vid vägkanten, där i mängd den gula tussilago blommor, de hålla en stund, låta hästarne pusta och — hvilande sig mot plogstjärten — prata de bort en stund om flickor, bränvin och sista slagsmålet.

På vägkanten under drängarnes jackor — afkastade för den stickande vårsolens skull — står kruset med hembrygdt dricka och där bredvid ligger Cardell — den brunlurfviga, stora gårdshunden — troget vaktande, glad öfver att få sträcka ut sig och slicka solsken efter den sista månadens snöslask och rägn.

Längre bort kör Ola Kusk — ensam. Vagnshästarne, fuxarne, få förnedra sig att dra plogen. Det är brådt om Det är midt i vårplöjningen.

Jag följer Ola Kusk, där han i sakta mak kör hvarf efter hvarf, under det att ärlor och ljungspofvar hoppa efter plogen, för att i den nyvälta fåran söka mask och larfver.

Från den närliggande klöfvervallen stiga lärkor mot skyn, rakt, rakt upp, tills de som en liten, liten prick knappast äro skönjbara mot det klara blå. Men deras sång ljuder ner dallrande, klar som en flöjtdrill.

Viporna slå kring oss sina ringlar och suset af vingarne är oss så tydligt, att det kännes som fläktarne från en hastigt förd solfjäder, under det de då och då utstöta sitt klagande, hånande korta rop "tjii-vi", "tjii-vi".

Vi hinna vägkanten. Ola Kusk kränger tyglarne, som han burit kring lifvet, af sig och vändande plogen, sätter han den i jorden, färdig att börja en ny fåra. Så låter han hästarne pusta.

Vi slå oss ner på gräskanten. Jag tänder min korta snugga, Ola biter sig en ny tuggbuss och vänder densamma eftertänksamt.

En vagn, spänd med hvita hästar, kör förbi oss. Körsvennen nickar, gör honnör med piskan och är förbi.

Ola Kusk ser efter den körande med en medlidsam blick. Så säger han menande:

“Den, som har hvita ök och en grann hustru, har aldrig en glad dag på jorden.”

“Hur så, Ola?” frågar jag.

“Hur så! Ja se nu på Per Mickelsson. “Är det ett lif att föra? Vara full från morgon till kväll och ligga på vägarne och flacka och så ha en kvinna, som håller sig till gud och hvar människa.”

Per Mickelsson var den förbikörandes namn.

“Nå, men inte är det väl så farligt med honom?” menar jag.

“Ja. Som det kunde vara värre? Rikedom är där ingen. Numera. Förr for länsmannen dit som gäst. Nu far han dit och gör utmätningar så tidt som svina blinka.

Jag minns, när Per började som egen. Han var tjugutre år då, hade pängar efter far sin och gården fick han med kvinnan. Och allt var så bra. Eljena var en grann tös, fin och belevvad, hade lärt på hushåll i sta'n och var liksom förmer än andra. Di sa' hon ville haft en bokhållare inne i sta'n, men hon fick visst inte ta honom för gubben. För se han var af gamla sorten, och tyckte, att bönder skulle gifta sig med bönder och köpstafolk med sina gelikar.

Per och jag voro läskamrater och voro

jämt ihop, ända tills jag gaf mig in som dragon. Så var jag hemma en vår innan mötet — jag var väl två och tjugu år då — och den våren talte Per om för mig, att han låg i frieri till Eljena. Jag varnade honom. Jag sa': ta'na inte, hon passar dig inte. Du är bonde och hon half stabofröken. Men det hjälpte inte. Det var som att vinka åt en döing.

Och så gifte de sig på sommaren.

De fingo ett barn första året och allt var så bra. Fina kalas höllo de och en gång, när jag var där med nummermärren för rusthålllet, bjöd Per Mickelsson på konjak, som nära på var lika fin som den ryttmästare Rosen-crantz bjöd mig, när jag var hans kalfaktor.

Men så om en tid började det talas om, att, när Per var borta, vändes där karlfolk till gården. Det var Eljenas bokhållare, som nu flyttat från sta'n och hade affär i grannbyn.

Men det gick ändå i ett par år. Per Mickelsson höll sig hemma och skötte sitt ställe och bra kor hade han och bra hästar, ett par hvita.

Så fick hans lilla tös skarlakansfeber och dog. Och från den dan var han sig rent olik.

Han körde till hotellet hvar och hvarannan dag och blef där flera timmar i sträck. Och när handelsman såg Per Mickels hvita

märrar stå timvis utanför hotellet, visste han, att ingen vaktade Eljena.

Så fick Per Mickelsson reda på det. En husmans käring bar fram det och nu blef det attan gånger värre. Trätor och bannor och fylleri och slagsmål och liderlighet — det var dagligt bröd där te går. Och kyrkoherden, som skulle dit och ställa till rätta — den körde Per Mickelsson ut.

När sen handlanden gift sig, för han kunde ju inte alltid vara liksom gift med en annans hustru, blef Eljena en sån där, som håller sig till gud och hela världen, di säger. Hon ränner med manfolk om nätterna och drar från huset och säljer, hvad som bär sej och mannen sitter vid glaset och utanför det hus, där hans två hvita märrar stå, har di mången gång fått hjälpa'n på kärran.

Det är besynnerligt med hans hvita hästar. Alltid ska' di vara hvita och dör en, skaffar han sig genast en ny och alltid en hvit.

Klockaren raljerade en gång med honom om det, men Per sa:

“Har en inte fått något annat, som är hvitt och likt Guds änglar, kan en då gärna ha hvita ök.”

Och det var som hade han gråten i halsen.

Se han är liksom konstig nu — stackaren — af fylla och af sorg — fast jag tror mäst af sorg.

Ja det är då bra att jag aldrig gift mig, slöt Ola, töser kan en tycka om, men gifta sig! Jag passar.

Nej, nu får jag upp och köra igen.“

Så reser sig Ola, griper tag i plogen med lbrun och senig näfve, smackar åt fuxarne och börjar ånyo lägga fåra vid fåra, tills solen sjunker och dagsarbetet slutar.

“Jakob rackare“.

Vårdagens varma förmiddagssol strålar ner öfver gården, lyser på de hvita fönsterposterna, värmer de nötta trappstegen af sandsten och kommer mossan på stallängans halm-tak att glänsa i skäraste grönt. I trädgården, där påskliljor och gula crocus svälla och slå ut, gräfva pigorna potatislandet under ett oafbrutet muntert pladdrande. Öfver gårdsplanen, där bland stenläggningeu gräset rikligt spirar, går ryktaren, på ryggen bärande en säck foder och utanför ena logdörren är gårdsdrängen i färd med att ställa ut en bredsåningsmaskin.

På vägen komma två vandrare, en gubbe med skägget hvitt och böljande och håret grånadt, — en gumma med ryggen böjd af år. De gå med tunga, trötta steg, de komma närmare och vrida upp till gården. Bran, gårdvaren, rusar med ett ilsket, ursinnigt skall ut ur sin koja. Han sliter i länken, han skäller hest — halsremmen drar åt — och slutar med långa utdragna tjut.

De båda gamla nicka ett "Guss fre' te gårs" åt drängen, som blott för ett ögonblick ser upp och knappast har tid att hälsa, de se sig skyggt omkring och gå i en vid krets förbi Bran, som håller på att mista andan under sina vredesutbrott.

Så gå de in i köket.

Det är Jakob rackare och hans hustru.

* * *

Jakob rackare, är häradets siste "nattman".

Jag vet ej, om det berodde på en sista kvarlefva af förfädrens kärlek till hästen, att det ända tills för några år sedan ansågs som en vanärande handling, om bonden själf eller någon af hans drängar drogo huden af en död häst.

Ända tills de nu så allmänt förekommande hästslakterierna kommo i bruk, ända tills bonden lärde sig, att för en slaktgammal häst betaltes tjugu à trettio kronor, var en så kallad "nattman" anställd, en för hvarje härad. Honom ålåg att döda hästar, hundar o. s. v. och att flå dem och gräfva ner dem. Hans anseende var lika med noll, han ansågs köpbar till hvad som hälst. Han afskyddes och var — oumbärlig. Han kallades "nattman", "rackare" eller "vallaackare".

Jakob rackare är häradets siste.

Han har slutat att utöfva sitt yrke nu. Konkurrenten blef för svår. Men namnet "rackare" har han fått behålla. Det är liksom en titel.

"Jakob rackare" är af tattarsläkt. Han hör till "Svarte-Pettrarne", ett band, som under många år strukit kring i Skåne, fruktade och hatade. I sin ungdoms och krafts dagar, då blodet sjöd och den långa knifven satt lös i slidan var han vida känd. Då drog han från marknad till marknad under sommartiden med torra, skinnlösa kampar, sålde och bytte och söp och slogs — tog sig härbärke, där han kunde, och mat, där han fick, och bete åt hästkräken fans i gropkanterna och på de vid vägen liggande klöfvervallarne.

Om vintern var han tjufskytt. Då smög han de månljusa nätterna med bössan sönderskrufvad och stucken inom den trasiga rocken längs skogsbrynet och där han såg ett rådjur beta på den späda vintersäden, där kröp han i hop, skrufvade samman sin mynningsladdare — ett skott small och han hade ett rådjur att lefva af några dagar, ett skinn att sälja eller byta bort mot bränvin.

Det var ett lustigt lif. Supning och kortspel.

Se, spela kunde han. Alltid vann han, alltid kommo korten bra för honom — ingen

vågade tala om falskt spel. Knifven var så nära till hands.

En käresta hade han ock. Ej blott en, men flere. Ty Jakob var ung och ögonen bruna, blixtrande och håret svart som en åsknatt. Så bytte han kärestor lika ofta, som han bytte hästar — ty ombyte förnöjer och hans blod var så ungt och varmt.

Men till sist blef han vid en — Hanna "Tyska", hon som nu följer honom på ålderns dar. Hon är gammal nu, hon ock, det synes på den brunaktiga, rynkiga huden, lik gammalt pergament, — men glöden i de glansiga ögonen och näsan, med dess djärfva böjning, de vittna om vildhet och om tattareblod.

Hon var den bästa af hans många kärestor. Hon var modig och rådig — hon har räddat hans lif en gång, då hon på Kiviks marknad med den blyinfälda piskan slog undan armen på Johan Brolin, — hästskojaren och tattaren, som bakifrån höjde knifven mot Jakob, rackaren. Se'n dess har hon följt honom, i solgass och dam, i ränn och blåst — delat hans bröd, det i gårdarne hoptiggda och delat hans bädd i ladans halm eller under en skuggande buske. Hon är hans barns moder.

Så drogo de omkring, fria, fruktade och föraktade — men när den nye pastorn kom till församlingen vigde han hop dem med kyrkans band.

Som om de behöft band — det behöfva endast borgare och småbönder — de, som voro bundna hop genom blodets. Men det gjorde han för församlingens skull — för att undvika "allmän förargelse".

De ha varit med om fula streck — hviskas det — ty högt vågar ingen säga det. Jakob är fruktad än.

Det talas om stölder här och där, om en eldsvåda märkligt uppkommen och det hviskas om händer fläckade af blod och en i ljungbackarne nedgräfd kamrat, som förolämpat Hanna "Tyska", hans käreasta, — hans hustru.

Om det är sant?

Fråga vinden, som stryker öfver ljungbackarne, fråga rägnet, som piskar och slår i en stormig höstnatt — fråga ljungen — fråga — sök — —!

Men inför ting tilltalade ha' de aldrig varit.

* * *

På bänken inom dörren till folkstugan sitta rackaren och hans hustru.

Sina knyten ha de satt bredvid sig och deras ögon se sig omkring med ett uttryck af på en gång ödmjukhet och lurande spejning.

"Guss fre'" mumla båda på en gång, entonigt, inlärdt.

"Har hon inte en bit brö' åt oss i da'?"

“Får se“, menar unga moran och går ut i spiskammaren, därifrån hon återvänder med två stora brödskifvor och köttstycken.

“Jaså Jakob är ute och går?“

“Ja men ä ja så. Vädret ha varit grannt ett par dar, och då får en passa på. En börjar bli gammal. Ja ä' snart sju och sexti år.“

Moran räcker dem maten. De gripa efter hennes händer, som de vilja kyssa, men då hon drar dem undan, hastigt, skygg för att låta dem komma i beröring med rackarfolket, böja de sig hastigt ned och stoppa maten i hvar sin påse.

Så talar Jakob om, hur mycket han vändts till gården, när ungmors föräldrar lefde; — han kände dem så väl, — och sådana snälla människor; — att de skulle gå bort så fort; — hå ja! — och Hanna “Tyska“ kommer att hosta, ihåligt, dödstrött och frågar om inte mor hade en kjol, eller ett par strumpor åt henne — hon är så dåligt försedd med sådant och till bevis drar hon upp sin slitna vadmalskjol så att hon visar ett par tjocka ullstrumpor med stora stoppar och af tvifvelaktig renhet.

Moran går ut och återvänder efter ett par ögonblick med ett par ullstrumpor, som mottagas under djupa otympliga nigningar.

“Ja se hon ä' så snäll“, menar Jakob.

“Ungmor brås på sina föräldrar; de voro så

snälla människor; de hade alltid en tioöring till snus åt gamle Jakob och det har nog ungdomer också.“

Han får den och tackar: “De ä' så snällt folk i denna gården och Jakob har alltid varit så bekant här.“

Så resa de på sig, trött och utslitet.

“Gu' signe. Adjö!“

“Adjö, Jakob, Adjö.“

Moran ser efter dem, där de med sina knyten på ryggen stulta ut genom dörren. Så låser hon den och går till sina bestyr.

* * *

Rackaren och hans hustru gå öfver gården, där skrockande höns förskräckta fly undan, — de gå i en vid krets förbi “Bran“ — gårdvaren, som ånyo börjar föra ett ilsket väsen, men — åthutad af drängen — med ett långdraget morrande med svansen mellan bena kryper in i sin koja.

“Jag har kastrerat honom“, säger Jakob till drängen, “och det är därför han är arg på mig. Han känner nog igen mig.“

Så vandra de ut ur gården, vandra vidare åt vägen, som i vårtorka och solgass ligger dammig och varm — vandra vidare till nästa gård.

Ola fiskare.

Han var en utpräglad typ för en hafvets arbetare. Det af gråsprängdt skägg omramade ansiktet var af sol, vind och väta lika brunbarkadt som seglet å hans båt "Delphin" Cimb. T. D. 48.

Han gick alltid klädd i sticktröja och mollskinsbyxor, tjärfläckiga och styfva, samt träschor, å hvilka de påtorkade sillfjällen glänste som paljetter på en cirkusdams trikåer. Hans burriga, något gråsprängda hår, doldes under en så kallad ryssmössa, stickad af blått garn, med mjuk skärm och en liten knapp uti kullen.

Han rökte alltid. Hans korta, svartrökta kritsnugga hängde alltid i mungipan, jag tror den satt där till och med när han sof.

Ola fiskare var enkling. Hans hustru hade dött efter endast ett års äktenskap, efterlämnande en späd dotter nu 25-årig och gift med skeppare Karlsson på galeasen "Tre Bröder".

Det är tre år sedan jag gjorde Ola fiskares bekantskap.

Jag hade kommit till det lilla fiskläget, för att hvila ut i lugn och ro efter en ansträngande termin och fick hyra bästa kammaren hos skeppare Karlsson, Ola fiskares måg. Jag blef, tack vare lite tobak och trestjärnig konjak, en ganska stor favorit hos gubben Ola. Och mer än en natt for jag, väl försedd med faltar, matsäck och starkvaror, ut med Ola fiskare och hans kamrat Anders "Tvilling" af folkhumorn så benämd, enär han ej kommit ensam till världen utan i sällskap med en annan broder. Han hette annars Anders Ersson och var en karg, inbunden natur.

Ofta har jag i dessa bådas sällskap genomvakat härliga nätter på den stilla, spegelblanka Östersjön. Ej en krusning knappt har gått öfver hafsytan. Månen har stått på himlahvalfvet stor, glänsande och härlig och kastat sitt skimmer öfver det mörka, blå vattnet.

Sedan näten utlagts har tiden kommit att äta, prata och stundom sofva, under det en vakat.

Då ha matsäcksskrinen krupit fram, den fyllda pluntan gått laget rundt och maten smakat väl.

Sedan har pipornas tur kommit. Och med en nytänd pipa i mun och röken ringlande

uppåt stjärnklar himmel har jag, lutad mot toften, åhört Ola fiskares historier.

De ha varit många och af växlande slag. Ola hade i sin ungdom varit sjöman. Han hade börjat som kock å en skonare från hemtrakten. Som jungman hade han slitit ondt å många fartyg, seglat ombord å skepp med kollaster mellan England och Sverige och träfrakt från Sverige till utlandet. Han hade som matros besökt sjömanskrogarne i London, Liverpool m. fl. ställen; hållit på att bli ihjälslagen en gång i Whitechapel och fallit i dockan i Hull. Han hade sett eldiga spanjorskor spela guitarr och dansa vid kastagnettens klang, druckit italienskt vin i Neapel och en gång hållit på att få händer och fötter förfrusna vid en förlisning, som han var med om en stormig decembernatt vid Norges kust, då briggen "Amazon" stötte på och gick under och af besättningen fem man blefvo borta. Han hade "krossat Atlanten", passerat linien, ja, Gud vet allt, hvad han gjort. Och många voro de taflor, som han upprullade för mig och till hvilka jag lyssnade med andlös uppmärksamhet.

Vid passerandet af linien tilldrog sig följande historia, som han, på min enträgna uppmaning, att en gång berätta något sorgligt, omtalade. Jag låter Ola tala själf.

“Ser herrn! Jag var med som matros å ett engelskt fartyg, som skulle på långtur på värmen.

Vi skulle passera linien, som jag flera gånger gjort både förr och senare, men denna gången fäste sig särskildt i minnet på grund af hvad som inträffade.

Som herrn vet ställs det alltid till en massa skoj vid sådana tillfällen. “Gubben“ bjuder på sprit och vi i skansen ställa till roligt; så skulle vi äfven nu. Vi hade bland oss fyra man, som voro “gröna“, det vill säga ej passerat linien förr, och därför skulle döpas. Well! Andre styrman och jag klädde oss till nå'n slags gudar, tror jag. Han kallade sig Nefftun och jag skulle bevars vara Nefftuns kärring. Nå, vi gingo akter öfver och frågade först “gubben“, om han hade några “gröna“ om bord.

“Fyra“, svarade han och visade oss hvilka de voro.

Min man, Nefftun, det vill säga andre styrman, lät kalla fram dem en och en. Först kom en irländare, Patrik Bradley och skulle rakas och döpas. Det gjordes, det vill säga ej af oss; vi sutto på hvars en tunna och spelte majestäter eller något annat fint men vi hade “andra (som det står i skriften) krigsknektar under oss“, som gjorde det. Så kom en tysk, som hette Münzing. Det blef bra

och tysken skrek "God dam" och "Herr Gott" om hvart annat under processen. Så kom timmermannen, en dansk, som hette Sörensen, och den fjärde, som återstod sedan, var hans son, som seglade som jungman hos oss.

På skoj, för jag kan aldrig tro, att karlen var rädd, tog han sin yxa och sprang som för att komma undan. Folket springer efter. Sörensen springer på relingen och skall just jumpa i däck, då han slinter med foten, skriker till och går öfver bord. Vi satte ut båt, rodde bort, men nej, han hade gått till botten och syntes ej till.

Nå ja! Tråkigt var det, en god kamrat hade han varit och alla sa' nog sitt: "Gud fröjde själen"; men snart kunde det ju vara vår tur och på sjön bör en särskildt alltid vara beredd att stå för vår herre.

Värst var det att se pojken. Han skrek inte eller vojade sig. Han bara teg och gick in i sin koj.

Det blef nu slut på allt skoj; tysta och allvarliga sutto vi och pratade om händelsen, tills det blef tid att skaffa.

Då saknade vi pojken också. Han stod ingenstädes att finna. Jag visste, att han efter faderns bortgång var föräldralös, men att han skulle ta' det så när sig hade jag aldrig kunnat tänkt mig. Han hade smugit sig öfver bord.

Nå ja! Resan blef ju dyster. Det käns underligt att så där tvärt förlora två man, men hvad var att göra?

Vi hunno hamn, lossade och togo last af sydfruktur till Frankrike. Så seglade vi och hade godt väder. En dag, vi voro då nära linien igen, säger styrman: "det kommer säkert att hända något i dag", säger han till mig, som stod till rors. "Jag känner det så egendomligt."

Men nej, ingenting hände. Allt gick sin tur.

På natten hade jag vakten mellan 12—4. Det var en härlig natt. Södra Korset glänste så vackert; jaja, när herrn nu inte själf sett det, så tjänar det ju inte till att beskrifva det för herrn. Klockan ett får jag akter öfver se en svart punkt. "Gubbens" kikare ligger på kajuttaket, jag tar den och tycker mig se en människa, som viftar. Det var som en mörk skugga därborta, alldeles som en människa, som drog vefven på ett positiv — alldeles sådana rörelser hade figuren därborta. Jag purrar styrman. Han ser detsamma. Båten klar och fyra man i. Vi kommo allt närmare och närmare. När vi kommo fram, jag trodde jag skulle dött af fasa, för aldrig går den synen ur mitt minne — det går kalla kårer öfver ryggen än — vet herrn hvad det var? Jo ta mig fan, var det timmerman Sörensen

själf, som slipade sin yxa och pojken hans, som satt och drog! . . .

“Prat Ola“, sade jag, halft förargad öfver hans skämt med mitt historiebegär, men kunde dock ej låta bli att skratta öfver den samma.

Här hade jag nu suttit och hört på, känt mig stämd till allvar och melankoliska funderingar i denna månskimrande, härliga augusti-natt, och så var det bara skoj af gubbrackarn.

Men han såg så gemytlig och halft illmarig-ångrande ut, när han sade: “Ser herrn det var ej illa ment, men en “konjagare“ vore bra, för jag är så torr i halsen“, att jag ej kunde låta bli att skratta, och i det vi togo oss hvars en konjak, sköljde jag ned förtreten och misräkningen öfver att ha lurats på ett lämpligt stoff till en berättelse, sorglig, men sann.

Ola fiskare tände på nytt sin pipa. Anders “Tvilling“ satt och halfsof.

En ångbåt gick förbi. Från salongsfönstren lyste det ännu. Gnistblandad rök stod ur skorstenen. På bryggan stod en man med uppslagen krage. Det var någon af befälet, som höll vakt.

Skoflarnes slag hördes tydligt. Vattnet, som af hjulen satts i rörelse, nådde oss i långa, fast små svallvågor och kommo “Delphin“ att gunga något.

Borta under suntältet stod ett ungt par och blickade ut öfver hafvet. De hade ännu ej gått till hvila. Hvad talade de om? Månne om kärlek? Det vet ingen.

Jag drog några bloss ur min pipa och i det jag med blicken följde den bortsvinnande båten, försjönk jag i funderingar, öfver hvad, minns jag ej, men sorgliga måste de ha varit, ty jag somnade och vaknade ej, förr än Ola fiskare skakade i mig.

Det var tid att taga upp näten.

Strandlif.

På redden ligger en jakt förankrad.

Dess hvita lantärna glimmar i natten likt ett stort vakande öga.

Seglen äro bärgade. Jakten ligger öde och öfvergifven. Skepparen och hans styrman äro gångna i land.

Det är fäst i afton hos Håkan krögare, han, som har länsstyrelsens tillåtelse att försälja "kaffe, maltdrycker, bir och limmenad", som det i röda bokstäfver står måladt på en skylt, svartstruken med tjära.

Från fiskläget lyser ljuset i skänkrummet. Det lyser så ensamt, så öfvergifvet och sprider sitt matta sken öfver vågen, som sakta rullar mot land. Skvalpet, när den slår mot jaktens bog eller rullar öfver strandens stenar låter så sorgesamt, så vemodigt.

Och kvällen är så tryckande kvaf.

Ensam rökande min cigarr sitter jag vid den lilla vågbrytaren på en bänk. Vågbrytare! Hur lite skäl den gör för sitt namn — denna

lilla stenhop med en stång öfverst att hissa signallyktan på!

Och dock hur ofta har den ej blötats af stänk från vilda höstvågor, öfverisats i virdriga vinternätter med mörker och kyla — men kanske lika ofta kyssts af vårfriska böljor och smekts af sommarens sol.

Från fiskebåtarne i hamnen uppstiger en frän lukt af där ruttnande sill och fiskfjällen, fasttorkade vid årtullar och tofter blänka hvita i månskenet.

På vägen eller rättare sagdt gatan, enär den verkligen är försedd med något slags stenvägning, lyser det hvitt. Det är den unge artisen, som för studiers tagande slagit ner sina bopålar på det lilla fiskläget.

Han är klädd i hvita linnekläder och är ute och spankulerar med sin flamma, bodfröken i lägets anspråkslösa hitvaruhandel. Jag har sett dem om dagarne draga ut åt stranden, han med sitt målarskrin och öfriga grejor i handen och hon alltid bärande en liten korg i ena handen och i den andra ett tapisseriarbete, som aldrig tyckes bli färdigt. Det har sett likadant ut i tre veckor, alltid inslaget i samma gamla exemplar af Cimbrishamnsbladet.

Och under herrskapets utflykter sköter mamman hennes affär, säljer en rulle tråd,

ett bref knappnålar, ett ark postpapper eller ett kuvert.

Men sillukten är då outhärdlig.

Min cigarr är slut. Jag tänder en ny och ser huru tändstickan frasar till och slocknar i vattnet dit jag kastat den och där den sakta, nästan omärkligt höjer och sänker sig.

Borta vid horisonten glimmar det till då och då. Det är kornblixtar. De båda godt fiske.

Kornblix! Kornblix! Kort och bländande. Så ville jag lifvet skulle vara.

Om jag skulle gå upp och se på gillet hos krögarens och prata med gubbarne. Det vore ju omväxling och jag vet att "doktorn" alltid är välkommen.

Jag går.

Under vägen möter jag det hvitklädda paret. De komma tågande arm i arm utför gatan. Min vän, artisten, nickar, under det att jäntan låter höra en förlägen fnissning. Hon är tydligen ej trakterad af att de mött någon bekant så här dags på aftonen.

Utanför Håkan krögares stuga höres de innevarandes larm och støj tydligt nog och och genom de af yrsanden mattslagna rutorna kan jag skymta de i gillet deltagande.

Högst vid bordet sitter Olof Thorsson, skepparen på den på reddan ankrade jakten.

Hans skägg är något gråsprängdt och hans hy är brunbarkad af sol och saltsjöstänk.

Bredvid honom sitter kustroddare Billman. Han har sin med kronans knappar försedda ämbetsmössa på hufvudet till tecken på sin myndighet. För öfrigt är han i skjortärmarne och tyckes vara den högste i laget. Åtminstone är han det i egna ögon, ty alla veta, att hans affärer äro förstörda och att han slår sin hustru, kvinnan med det drag af tåligt buren sorg i anletet, som jag möter hvarje dag.

Så sitta äfven i laget Per Olsson, Rasmus fiskare, Olle Landin, i dagligt tal kallad torsken, hvarför vet jag ej, och Enok Samuelsson alla duktiga och härdade fiskare.

På bordet stå koppar af groft porslin, sockret är lagdt i en skål af lera och grädden slagen i en tillbringare af glas. En flaska med någon brun vätska, antagligen sämre rom, står omgifven af en tre à fyra omaka bränvinsglas. I fönstret, hvori tyna bort ett par små myrträd och en dammig pelargonja, ligger en gammal, mycket flottig kortlek.

Jag knackar på och vid de innevarandes högljudda "var så go", öppnar jag dörren.

En kvaf, unken luft slår mig till mötes.

På Ola skeppares uppmaning tar jag, sedan jag skakat hand med gubbarne, en stol

och slår mig ned mellan honom och kustroddare Billman.

En vänlig inbjudan att ta mig kaffe och en gök, afslår jag, i det jag förklarar mig ha kommit dit endast i afsikt att prata bort en stund, men för att ändock ha något att skåla med begär jag en half porter, som Håkan krögare af artighet mot mig skyndar att själf servera.

Jag torkar obemärkt mitt glas med min näsdukssnibb, håller i min porter och klingar med dem alla.

Bak disken står Mathilda, krögarens dotter, och Håkan själf tittar då och då till sina gäster, smuttande på sin kaffegök, smackar af belåtenhet och drar långa bloss ur sin pipa, hvars surrande ljud förråder, att den länge saknat en välbehöflig rengöring.

Bredvid disken sitter en ung man. Det är styrman Jonsson på jakten. Han har fått landpermission han ock och begagnar sig af tillfället att se om sin älskade Mathilda. Han sitter tyst och hör på de äldres samtal, då och då utbytande ett par ord med Mathilda, som använder tiden till att ideligt smeka en smutsig, fet katt, som ligger på disken och uttrycker sitt välbehag genom ett flitigt spinnande.

Mathilda ser bra ut. Hennes byst är fyllig och välformad, hennes tänder jämna och hvita

och af den i hennes mörka ögon stundom framskymtande glöden kan man sluta till att mäktiga passioner dväljas bak den randiga bomullsblusen.

Jag sitter tyst och hör på hur gubbarne skräfla och ljuga sina skepparehistorier. Olle torsk är slängd i att berätta sådana. Gubbarne höra på och gapa alla af förvåning; endast kustroddare Billman ler då och då ett öfverlägset leende och ger mig en blick, som tydligt säger: Låt dem prata. Vi tro hvad vi vill. Oss kugga de inte så lätt.

Så höjer han sin kaffekopp mot mig. Jag höjer mitt porterglas och vi skåla under tystnad.

Så tages kaffet bort och kortleken fram.

Till den rom, som är kvar, inbäres varmt vatten.

Håkan krögare, slår sig ned vid bordet, ty nu skall det spelas knack. Toddar lagas och sen gäller det att bestämma pointen.

Efter en stunds dispyt om denna, hvarunder Ola Torsk, som ej tyckes vara vid god kassa röstar för tre öres "gif" och sex öres "bet", bestämmes det slutligen så, att satsen vid gifning skall vara fem öre och betalning vid "bet" femton öre.

Och knacken går löst. Alla äro lifvade af utsikten att kunna vinna — om korten äro goda.

Olle Torsk, misslynt öfver sitt nederlag vis å vis pointen passar nästan hvarje gång. Vinner han däremot någon gång, kan man vara säker på, att han haft "dunderkort". I så fall tindra hans små bruna ögon af lustig illparighet och knogen knackar i bordskanten med en viss tillförsikt.

Så reser sig styrman Jonsson, tänder eld på sin korta pipsnugga och hviskar vid utgåendet några ord till Mathilda, som efter en stund ses låsa sin kassalåda, lämna nyckeln åt sin far och efter ett kort "god natt" och en nigning för mig går hon in i kammaren bredvid skänkrummet och sedan hon kastat en rutig sjal öfver axlarne, går hon ut.

Som klockan är närmare half tolf, reser jag också på mig och sedan jag tändt en ny cigarr och skakat hand med gubbarne och Billman, hvilka alla resa sig och göra mer eller mindre gentila bugningar, går jag min väg.

Kvällen är härlig. Stjärnorna blänka och månen kastar sitt sken öfver hafvet i en lång, glänsande strimma af ljus.

Jag går längs gatan, förbi alla husen, handelsmans, postkontoret, som skötes af en gammal f. d. kustsergeant. En katt springer tvärt öfver gatan. Jag spottar efter honom tre gånger. Det afvärjer olycka.

Ut ur fiskläget går jag. Förbi det hus, där jag för en månad under sommaren hyrt in mig och ut — ut ur kvalmet och sillångorna — uppåt skogsbrynet.

Hela naturen sofver. Det är så tyst och högtidligt.

Jag hör röster. Hviskningar afbrutna af kyssar. En manlig röst, som tyckes bedja om något han gärna vill, men ej får och en kvinlig, som tyckes svagt försöka afvärja något hon gärna vill, men inte vågar. Och gång på gång ljudet af kyssar.

Så draga de sig allt längre och längre bort och dö slutligen hän inne i snåret.

Jag vänder sakta hemåt.

Värmen är så tryckande kvaf. Jag låter mitt fönster stå öppet och går och lägger mig.

Vid tvåtiden hör jag i halfslummer steg utanför fönstret och låga hviskningar, som hastigt svinna.

En stund efteråt ljuda höga röster på gatan och jag hör Ola skeppare lalla: "Du — hick — klådde mig likaväl på åtta — hick — riksdaler, din — hick — attan" och Olle Torsk-Landin säga: "De har du min själ go' rå' te' Ola."

Så höres årslag och plask från en båt. Det är Ola skeppare, som ror ut till sin jakt. Kort därefter höres träskors klampande mot stenläggningen och en röst halfhögt gnola:

“Det var en gång en flicka“ och så slumrade jag slutligen in, trots den kväljande, kvafva hettan — — — tungt och djupt.

* * *

När jag åter vaknar är klockan sex. Det är full dager med sol och morgonbris från hafvet. Den värsta värmen liksom skummas bort af svala pustar, som tränga in genom det öppna fönstret.

Under det jag går och kläder mig, ser jag hur seglen hissas på Ola skeppares jakt och hur den långsamt drifver bort för den svaga vinden.

Och jag ser, hur från Håkan krögares trappa en kvinnogestalt med varm och fuktig blick från mörka ögon följer den bortseglande jakten.

Ett drama.

Utanför länsmanskontoret höll vagnen med de båda fångne — en man och en kvinna. De buro båda handklofvar och den manlige fången hade äfven bojor kring benen.

Fjärdingsman — gubben med den gula snodden kring en gammal mössa och en mäsingsplåt fästad ofvan skärmen — var inne på kontoret och fick sina instruktioner för resan och fångförpassningen. Så kom han ut från kontoret, säflig och trygg, klef upp i framsätet, gaf hästen ett rapp af tagelsnärten och körde.

Den fångne mannen kastade en skygg, dröjande blick tillbaka, men kvinnan vid hans sida höll hufvudet rakt och under de mörka ögonfransarne sköt en hvass, hatfylld blick.

Så rullade vagnen med fångarne genom byn, där lekande barn nyfiket följde den med blicken, vred af mot staden — till cellfängelset.

Malena var hustru till Ola Gren. Hon var tjugufåttå år, då hon gifte sig med honom, som då var närmare sextiotalet. Men han hade hus och något pengar på banken och det är två mycket välgående faktorer vid ett äktenskap på landet.

Efter ett års äktenskap slog Ola Gren sin hustru. Det var ej rätt handladt, ty en man bör aldrig slå sin hustru, äfven om hon är honom otrogen. Han bör hållre låta henne gå.

Det var elände och tråtor och slagsmål hos Grens nära på hvarje dag och ändå så skildes de ej. Det göra de sällan på landet. Och Malena gick ej från mannen, ty hon hade där både mat och kläder och tak öfver hufvudet och var blifven för maklig att själf försörja sig med arbete hos andra — och Gren ville dessutom ej låta henne gå, ty han var gammal och behöfde någon att se om sig — hurudant det än blef. Och prästen besökte dem och de fingo varning inför kyrkorådet och de äldste i församlingen, men det hjälpte ej — och så kom Dalsjö från mötet.

Han var skånsk dragon, en af de där lugna, trygga karlarne, som högre än Gud älska sin löjtnant och mer än denne sin häst.

Han kom en dag åt vägen. Han hade slutat sitt möte och aflevererat hästen hos sin rusthållare och svårt är att säga, om det var glädjen öfver slutadt möte eller rusthållarens

många supar, som hade största delen i hans glada humör.

Han marscherade åt vägen, dammig och dan på uniformen, men med rak hållning och sjöng, så det ekade efter:

»Kaptenen är en gentleman
han bjuder oss på bränvin
å ja! å ja! å ja!
å sen sa' ja'
Hallå, hurra, hallå, hurra.
Han bjuder oss på bränvin
å ja! å ja! å ja!
å sen sa' ja'.»

Det är inte mycket innehåll i hans visa, men det är det sällan i dylika. De äro blott uttryck för en dragons enkla stämningar, när solen gassar och gommen är damfyld och torr och all deras längtan koncentrerar sig kring nattkvarter och klara kvinnoögon — och därför handla deras visor alltid om våtvaror och om kvinnor.

Så tågade han i byn med sabeln släpande efter sig och vid hvarje steg han tog skramlande mot vägens stenar. Folket var ute på arbete och endast ett par nyfikna kvinnor med barn vid bröstet följde hans stolta framgångande. Några i dammet lekande barn upphörde för ett ögonblick med sin lek och betraktade honom med sina runda barnögon, då han med klirrande sporrar sprang uppför

trappan till den lilla handelsboden, där i fönstret bland kängsnören och dammiga rosetter, såsom den mäst lockande skylten stodo två tomma ölbuteljer.

Så gick en halftimme. Barnen hade återtagit sin sysselsättning att af stenar och pinnar bygga hus, kvinnorna hade lagt sina barnungar och stodo nu i kvällsvalkan sladdrande på trappan, — då kom Dalsjö ned från boden arm i arm med en halffull gubbe — Ola Gren.

De höllo hvarandra under armen och kryssande fram öfver bygatan stämde de i med full hals:

»Och flickans mun så mjuk och röd

Den smakar bra att kyssa

å ja, å ja, å ja,

å sen sa' ja'.

Hallå, Hurra, Hallå, Hurra,

Den smakar bra att kyssa

å ja, å ja, å ja,

å sen sa' ja'.»

“Dalsjö“, hickade Ola Gren, “D'lsjö — hick — du kan ta'me fan — bo — hick — hos mig — så länge du vill — hick — vi ska' komma godt om sams' — hick — så länge du vill —“

“D'ä' bra Ola — vi ska' nock va sams“ — svarade Dalsjö och klämde i:

»Skaffar du gryta,
Skaffar ja' eld,
Skaffar du bränvin,
Skaffar ja' sill,
tre kappar, tre kappar pantoffler,
koka vi hvarenda da'»

Så kryssade de bygatan fram och slunko
in i Grens stuga.

Dalsjö var Ola Grens hyresgäst.

* * *

Malena satt i Dalsjös knä. Hennes klädningslif var uppknäppt — det var en sådan varm kväll. De voro ensamma — Ola var gången till prästgården och skulle ej komma tillbaka förr än sent. Det hade händt så många gånger och alltid hade de begagnat sig af tillfället. Icke var det Dalsjös fel alltsammans. Malena hade nog sin del däri — kanske den allra största — ty hon var vild och galen, som en katta i mars. Men dittills hade de begått sig — Ola hade ingenting märkt — och framgången gjorde dem djärfva.

Det var en så varm kväll och Malena hade knäppt upp sitt klädningslif — hon blygdes ej — hon blottade ju ej mer än Vår Herre skapat.

Deras smekningar voro varma, deras ögon

glödde i sinlig åtrå, — då stod med ens Ola i dörren. Han hade kommit tillbaka förr än han var väntad.

“Sabla kona“ — hans röst var hes af ilska — “att du inte vet en lefvandes hut.“

Malena drog armen, som hon lindat om Dalsjös hals, åt sig. En förlägen min for öfver hennes anlete, men efterföljdes genast af en trotsig fräckhet.

“Hvad vill du då?“ hånlog hon.

“Hvad jag vill“, orden stockade sig i hans hals — “är du inte gift med mig?“

“Nå än sen?“ Hon reste sig upp och stod framför honom med händerna i sidan och breda höfter. “En så'n gubbstut.“

“Gubbstut! Akta dig kona!“ Han grep efter armen på henne, då reste sig Dalsjö äfven och sade i lugn behärskad ton:

“Ola lugna dig! Du rår här i huset — det gör du — men jag rår öfver Malena där.“

“Du? — Du?“ — Ola slog näfven i bordet, så att sillbitarne på tallriken hoppade och drickat i kruset skvalpade öfver. “Du? — Du gör så fan. Och flytta skall du — en så'n ynkygg, flytta skall du — i morgon dag — jag skall gå till länsman — men ut ska' du — ut ur mitt hus — sabla svinhund. Ska' jag föda både henne och dig och hålla huset

vid like, för att ni ska ligga och hora midt för näsan på mig? Jag ska' så i hälvete. Men till länsman skall jag gå och det genast. Hör ni det? Genast — ge — ge — — —

Han tumlade kull för ett knytnäfslag från Dalsjö.

Malena kastade sig öfver honom, grep den fallne om halsen med båda händerna och klämde med seniga fingrar till hans strupe. Hans ögon stirrade — han blef blåsvart i ansiktet — tungan trängde fram mellan tänderna och hvitögat vände sig utåt. Dalsjö högg den ursinniga kvinnan i axlarne — hon märkte det ej. Hon höll fast sitt tag kring mannens hals — några spasmodiska ryckningar foro genom hans kropp — hufvudet slog hårdt i golfvet — han var död.

Den rasande kvinnan släppte sitt tag och skrattade ett hemskt ekande skratt.

“Gå till länsman — ha, ha, ha — du fan — gå till länsman nu —.”

Dalsjö stod som förstenad. Dithän hade han ej velat haft det. En frosskakning genomfor hans kropp och han vände sig bort från den ohyggliga synen — den till hälften blottade kvinnan och den strypte.

“Bär bort honom“, sade han hest.

Så sprang han ut.

Till närmaste granne sprang han och omtalade hastigt men dock ytterst omständigt,

hur Ola kommit hem, skrikit till och fallit omkull och dött.

Det spreds i byn och allmänt i stugorna talades det om den aftonen, att Ola Gren dött af slag.

Nu är det så, att på landet dör befolkningen sällan af slag. Det göra de endast i städerna och äfven där blott de rika och förnäma — de fattiga ha ej råd att bestå sig en sådan död. Och därför började ryktet hviska, smyga, växa och ta bestämd form — och så gick anmälan till länsman om det misstänkta, hastiga dödsfallet.

Länsman kom. Talade hårdt gjorde han ej, han såg blott allvarligt på hustrun, enkan, och Dalsjö genom de guldbågade glasögonen och bad dem — om de hade något att bekänna — att lätta sina samveten.

Malena hade ingenting att bekänna — det vill säga hon hade inget samvete. Men då doktorn, den gamle regementsläkaren — doktorn på Dalsjös eget regemente — kom och sade — under det han tog sig en pris snus ur sin silfverdosa, som han en gång fått af kamraterna på regementet för — ja det är en lång historia — sade, att Gren var strypt, så vare sig af vaknande agg eller af någon ingrodd disciplinkänsla, talade Dalsjö om alltihopa.

Malena sade ej ett ord. Men öfver de sammanbitna läpparne trängde sig ett föraktfullt: "ynkrygg" och hon betraktade sin älskare — den förkrossade 54 Dalsjö — med en hånfull blick.

I solnedgång.

Det var i solnedgången.

Länscellfängelsets murar skeno så hvita och värmestrålande en dag i Augusti. På den välkrattade gården gingo fångarne sin aftontur under uppsikt af vaktkarlar. De hade snart varit sin reglementerade tid — om en kvart skulle de marschera in i sina celler, få sin mat och lägga sig, för att nästa dag börja samma enformiga lif.

I direktörens välvårdade trädgård var så öde och tyst. Hängmattan hängde där tom och öfvergifven och endast en filt och en uppslagen bok tydde på, att den nyss begagnats.

Inne i bersån, — en sval, skuggig berså — sutto två människor, en man iklädd fångdräkt och en kvinna. Det var direktörens unga fru. Hon var tjugusju år och såg mycket bra ut, ehuru det ödsliga lif, som hon genom sin mans lefnadsställning var dömd att föra, hade öfver henne bragt något drömmande och tryckt en stämpel af vemod på

hennes anlete. Hon var klädd i en enkel, hvit bomullsklädning och den bredskyggiga halmhatten kastade en ännu djupare skugga öfver hennes ansikte och kom blicken ur hennes mörka ögon att se mera drömmande ut än annars.

Den unge fången vid hennes sida såg ut att vara omkring trettio år. Han hade fina, intelligent drag och man såg genast, att det var en man ur samhällets högre lager, som genom omständigheternas makt brakts inom lås och bom. Han hade begått förskingring, ertappats och blifvit dömd och hade nu af-tjänat sitt straff. Han var fri från och med morgondagen.

På grund af det ensliga lif, som direktörens förde, hade den unge mannen blifvit omfattad med sympati af både direktören och hans unga fru. Det var alltid roligt att hafva någon att prata med. Han hade fått sköta skrifgöromålen och räkenskaperna på kontoret och ibland fått bjudning till en eller annan fäst på tre man hand någon högtidsafton, fått låna böcker att fördrifva tiden med o. s. v., vänligheter, som han till fullo förstått att uppskatta och sökt återgälda genom att å sin sida göra sig omtyckt, musicera, sjunga och använda sina små sällskapstalanger.

De sutto tysta. Hon satt framåtlutad och ritade med en käpp i sanden. Han stödde

hakan i händerna och hvilade armbågarne mot knäna, under det han med blicken följde de figurer, som hennes käpp uppdrog.

— — “Jag vet“, sade han, “att, när jag kommit ut, blir det ingenting utaf mig. Alla dra sig undan mig och, om de ingenting säga, tänka de alla: han är en f. d. fästningsfånge. Och jag är rädd, att mörkret här gjort mig solblind för lifvet därute.“

— — “Så behöfver ni väl ej se lifvet, så där tröslöst och förtvifladt. Ni är ju ung ännu och jag vill gärna tro, att Ni kommer att sköta er. Ert felsteg är sonadt, det glömmes och så kommer lyckan att le mot Er än en gång.“

— — “Lyckan! Säg ej så min fru. Tror Ni jag kan finna lyckan? Den blomstrar ej för den, som likt mig krossat sin mors sista hopp, lagt henne i grafven och dragit vanära öfver ett aktadt namn.“ — Hans röst slog öfver i en sakta, undertryckt gråt.

Hon satt tyst och såg medlidsamt på honom.

“Ni har“, började hon sakta, “nog ofta hört historien om den unga dottern, som för att rädda sin far från ruin och vanära, gifter sig med en annan än den, hon har kär. Tror Ni det gifves lycka för henne, som lefver sitt lif med en lögn i hjärtat? Som har prostituerat sitt bättre jag för en fars skull? Så är

det med mig. Jag skulle ej talat om detta för Er, om jag ej vetat, att Ni kunde bevara ett förtroende. Jag vet, att Ni kan och därför talade jag om det. Men lycka för mig gifves aldrig. Ni kan gå ut i världen, kämpa Er till en aktad ställning och då Ni — om ock efter stora svårigheter och bittra förödmjukelser — vunnit den, veta med Er, att Ni sonat, hvad Ni en gång bröt — men jag — aldrig. Men man får försöka bära det.“

Hon tystnade.

Så började hon igen.

“Man talar om hälvete, om straff i evighet — efter döden, men min tanke är, att hälvetet bär man inom sig redan här. Jag har så ofta grubblat öfver sådana där saker och jag tror det.

En gång som liten flicka vandrade jag med vår husjungfru förbi ett missionshus. Vi gingo inte in, vi vågade ej, men vi lyssnade en stund till sången, som trängde ut till oss. Jag mins orden än:

— — — Möts vi där?

På den andra sidan floden,

På vi mötas bortom floden

där ej någon synd mer är?»

Jag har så ofta tänkt däröfver. Men jag vill hoppas, att allt blir slut, att vi ej möta någon, som vi känt här, på andra sidan. Hvad

skulle det tjäna till? Att än en gång gå igenom lidande, sorg och misräkning. Men hur jag än grubblade öfver allt, som kan tyckas en mystiskt och oförklarligt, står jag dock på samma punkt, utan något fötäste. Och det är det, jag tycker är fruktansvärdt. Fast jag vill tro: "hvar man sin Gud och jorden på sistone åt alla." Och när jag tvangs att svika, att gifta mig med en annan, var det som om allt godt inom mig liksom tog och packade i hop och reste sin väg. Sedan dess är jag — tror jag åtminstone — hvarken god eller ond. Jag söker uppfylla mina plikter — men det känns så tomt inom mig.

Han såg upp.

"Men", fortsatte hon. "Så får Ni ej tro. Ni måste tro på förlåtelse."

"Förlåtelse" inföll han bittert. "Det gifves ingen förlåtelse, ty människorna vilja aldrig förlåta. Det är dem blott ett tomt ord. De förstå ej, de känna ej de motiv, som leda en annan, och därför döma de bara efter ytan och efter sig själfva. Lefva de lifvet lugnt och jämt utan att slitas i frestelsernas bränning, så anse de, att alla skola lefva lifvet lugnt och jämt och förlåta aldrig, vilja aldrig räcka en åra åt den, som suges af bränningen ut på det vilda hafvet. Men hvarför skulle de också det? En hvar är sig själf närmast. Och blir det alltför svårt därute så — — —

Hon anade hans mening och ryste till.

“Nej, nej! Ni får inte tänka så. Inte så. Jag har också en gång tänkt samma tankar. De komma — jag vet det — i sömnlösa nätter, då fasan af ensamhet ligger tung som en mara öfver en. Men de äro borta. Hvad tjänar det också till. Jo, om man visste, att allt *allt* vore slut. Men så länge man ingenting vet — — —. Mins ni den boken jag lånade er: “Skepp som mötas i natten“? Ni mins då hur den unga flickans sista hälsning till Robert Allitsen var: “att han skulle vända åter till bärigen och bygga sin bro, men den skulle vara stark. Ni måste lofva mig, att kämpa därute, hårdt, som för lifvet. Ni får inte uppgifva hoppet. Jag ber Er.”

Det blef tyst en stund.

Så sade den unge mannen:

“Men den unga flickan älskade Robert Allitsen?”

“Hon gjorde så“, kom det tyst till svar.

De sutto tysta en stund. I bersåns löfvärk drillade ett par småfåglar. Deras fria glada kvitter ljöd här som en blodig ironi.

“I morgon blir jag fri“, sade han.

“Ni blir det. Och så går Ni ut renad och mer värdigt rustad till Er kamp därute. Ack tro mig, det blir nog bra. Jag är säker om, att det går bra. Jag känner liksom visst, att Ni ej kan gå förlorad i bränningarne äfven om

de till en början hota dränka Er. Och“, tillade hon med ett vemodigt leende, “så skall Ni börja bygga Er bro, men bygg den stark.“

Han nickade stilla.

“Det är tid för mig att gå in“, sade han. “Det blir sista gången i afton. I morgon är jag fri och borta.

Hon sade ingenting.

“Jag ville så gärna tacka Er“, fortsatte han, “för Er godhet mot mig, fästningsfången. Det har förefallit mig så underligt, att Ni, en hederlig, fri kvinna har gifvit mig det, som jag längtade efter, då jag ännu var fri — och hederlig, nämligen godhet, öfverseende och förtroende. Vet Ni hvart det ledt mig? — Jag älskar Er. Blif ej rädd“, fortsatte han med ett bönfällande uttryck i sin röst, då han såg henne rycka till, “jag skall ej tala med Er därom. Jag har ej rättighet därtill — äfven om jag vore en annan. Får jag kyssa Er hand?“

Hon räckte honom sin något solbrynta hand, som han grep och ömt kysste, nästan med ett slags helig vördnad. Det var fästningsfångens tack.

“Farväl“, hviskade han rörd, “och tack!“

“Tack“, svarade hon “och för min skull — om det betyder något för Er, så mins hvad jag sagt Er. Blif en man — och“ — Hon tystnade.

“Och om jag blir det, vill Ni då någon gång minnas mig, som Ni räddat, som Ni genom Er godhet gjort till en bättre människa?”

“Ja. Jag lofvar minnas Er.”

Hon räckte honom sin hand till afsked. Han kysste den ännu en gång och gick.

Han gick öfver gången ur trädgården mot fängelsebyggnaden. Fångarne hviskade och kastade afundsjuka blickar på honom, men han märkte dem ej. Hans gång var rak och spänstig. I morgon skulle han börja ett nytt lif. Han hade hopp.

Men ur bersån såg den unga kvinnan efter honom med tårdränkt blick.

Och så gick solen ned.

"Öfver de mörka vatten".

En kvinna hade dränkt sig och sitt barn. Det var alltsammans. Och det var ju inte mycket.

Jag såg henne stå lik i en liten kvaf stuga. Hon låg i en enkel svartmålad kista och på armen låg hennes lilla döda barn.

Den döda kvinnan låg med slutna ögon. Det var som hon sof. Kring de bleka läpparne lekte kvar ett stelnadt löje — hon hade känt den sorg, "som öfvergår allt förstånd" och nu log hon vid tanken på att aldrig behöfva sörja mer.

I handen höll hon en lavendelkvast. Den och enriset från det sandade golfvet doftade så starkt och blandade sig med en svag liklukt och kylan från den döda.

Länsman gick in. Han skulle hålla polisförhör — det var ju endast att konstatera, att hon dränkt sig — så gick jag ut. Det var ju ingenting att höra på.

Solen höll på att gå ned. Ej klar och strålände utan i moln. Men öfver molnkan-
ten trängde sig en stråle, skimrande i rödt
och guld och förtog något af det dystert gråa.

Den lilla tjärnen låg där gråblå och ho-
tande. Dess yta var stilla — ingen vindfläkt
rörde sig i den ljumma kvällen, men det var
mig, som på djupet låge något hemlighetsfullt
och rufvade.

Jag gick ned till stranden och satte mig
på några stenar. Vattnet skvalpade till då
och då ett enda litet, suckande slag och förde
med sig i det gråhvita skumfragget några
obetydliga strån och stickor.

Jag drog fram mitt cigarrettetui och bör-
jade röka. Jag skulle vänta på länsman.

Helt nära mig låg en ökstock. Det var
i den man hemforslat de båda liken, som
man funnit flytande ett stycke från land.

Därborta under alarne — där vattnet var
djupast — där hade hon hoppat i.

Där under den knotiga eken, där på sätet
hade hon suttit, då hon gaf sitt barn di för
sista gången.

Det var mig, som alla dessa stumma vitt-
nen till hennes sista stunder kunnat tala och
jag började lyssna till hvad de i kvällen hade
att vittna.

Och eken berättade:

“Hon kom från stugan därborta. Jag har

sett henne komma därifrån många gånger, så till en början fäste jag mig ej alls därvid, ehuru det var sent.

Hvad klockan var? Det vet jag ej. Jag fäster mig aldrig vid hvad klockan är, men jag vet, att stararne, som bo i ett af de hål, som ålderdomen skaffat mig på stammen, hade gått till hvila, så jag förmodar det var ganska sent.

Så såg jag då i månljuset, att hennes gång var vacklande och matt och att hon hade så underlig glans i sina ögon. Det föreföll mig märkvärdigt. Hon gick förr så spänstig och rak och glansen i hennes ögon var som glansen af morgonrodnaden, när den speglar sig i tjärnen där. Jag hviskade till furan, men furan sof förmodligen, ty hon svarade icke.

Så satte sig den unga kvinnan på sätet vid min fot och jag kände hur hon lutade sig hårdt mot min stam. Hon blottade sitt bröst och räckte det åt barnet, som sakta kved. Modren strök det öfver dess finmjuka hår och jag hörde hon snyftade sakta.

Efter en stund knäppte hon sitt klädningsslif, tog sitt barn på armen och gick. Det är allt.

Om jag hört mer? Ja, ett skrik hörde jag — endast ett enda undertryckt skrik — så var allt tyst igen som förr.“

Eken tystnade. Det prasslade till i bladen ett slag. Det var aftonvinden.

Och alarne berättade:

“Vi voro djupt insomnade — kvällen var så kvaf och näktergalen hade slutat sjunga — då vi vaknade vid prasslet af grenar, som knastrade under en gåendes fot. Det var en ung kvinna, som kom, bärande ett barn.

Hon grep fatt i en af gamlefars grenar där, just den där, som hänger ut öfver vatt-net, och stod och såg ner i detsamma en lång stund. — Så lade hon barnet på stranden — en enda minut medan hon löste håret upp. Åh, sådant långt mjukt hår! Det var som björkens hängen vårtiden, — långt, mjukt och glänsande.

Så lyfte hon barnet upp på armen igen.

Vi sågo alla hur hon skakade och gamlefar säger, att han aldrig känt ett sådant tag i sin gren. Så hårdt, så krampaktigt slöto sig fingrarne därom. Och så blek hon var! Så hvit, som hållarne där borta, när snön hvilat öfver dem.

Så böjde hon sig framåt, släppte grenen med handen och virade sitt tjocka hår två hvarf kring ögonen. Och från de hvitnade läpparne hörde vi, hur det tvang sig fram ett “I Guds namn då — —“ så tog hon sats och kastade sig i.

Gamlefar sträckte grenarne efter henne, men det var förgäfves.

Ett skrik, ett plumsande, några stora ringar på vattnet och — så var allt som förr.

Ja inte allt. Vi kunde ej sofva mera den natten, och näktergalen som blifvit väckt af den unga kvinnans rop, började sjunga och sjöng sen ända tills solen rann.

Men det var så sorgligt han sjöng. Det var så längtansväckande och om sviken kärlek och tröstlösa hjärtan, att vi aldrig, aldrig ha hört honom sjunga så. Och han sjunger dock här hvarje år.“

Jag satt tyst en stund i tankar. Jag hade hört så mycket af alarne, att det tog tid att reda upp det.

Så vände jag mig med en frågande blick till ökstocken. Han omtalade:

“att då hans ägare skulle fara ut och vitja näten hade Lars Månsson kommit och sagt, att båtsman Spiras dotter, Elena, hade under natten försvunnit medtagande sitt två månader gamla flickebarn.

att misstankar om själfmord förelåge, enär den försvunna sista tiden visat sig konstig till lynnet och sagt att “det snart vore slut“, att “folk snart skulle slippa göra narr af hennes olycka“ med flere yttranden samt

att fjärdingsman, på order från kronolänsman, anbefalt dragning i den lilla tjärnen.

“Och så rodde de mig“, fortsatte ökstoc-ken, rundt sjön och där och här kastade de ut draggen men fingo endast lite sjögräs och åkannerötter. De rodde mig under tystnad.

Endast en gång hörde jag husbond säga: “Stackars jänta! Ta sig så nära att en karl handlat som en usling.“

Så rodde de mig rundt tjärnen väl en timma, då jag med fören stötte mot något mjukt. Det spratt till i mig — nät var det där mjuka ej — och jag vände så smidigt jag kunde åt höger, så att husbondens åra också skulle röra vid det. Så sade han: “Lägg bi, Lars. Här ha vi stackaren.“

De lade mig bi och lyfte sakta den döda ur vattnet. Genom deras tyngd kom jag att kränga öfver en smula och såg då, hur blek hon var och såg barnet, som hon höll tryckt mot barmen.

De lade henne med ansiktet neråt öfver förtoften och rodde så sakta hem.

Lars sade endast ett: “Gu signe själen och barnets själ desslikes“ och jag såg husbond föra mössan öfver ögonen. Men jag tror ej han grät. Han gråter sällan.“

Och vattnet svepte svalt och mjukt om mina sidor och det plaskade åt mig:

“Hon var vän att famna, den unga, och mina famntag ha lindrat hennes sorg. Det är ljuft att kunna lindra sorger. Och då hon

stod där borta förtviflad under alarne, har jag lockat henne så mildt jag kan och lofvat henne ro och glömska i min famn. Och nu så är hon öfver. På andra sidan de mörka vatten. Där är ej sorg.“

Solen hade gått ur moln. Dess sista strålar lekte ett tag öfver vattnet, dallrade på de gröna bladen och kommo stugans fönster att glimma som eld.

Ur stugans dörr kom länsman. I dörröppningen vände han sig om och skakade hand med den dödas fader. Så vinkade han åt mig.

Jag kastade min slutrökta cigarett ut i vattnet. Den glindrade till ett tag, fräste och slocknade och där den föll vidgade sig små runda ringlar.

Så gick jag bort till den väntande vagnen. Vi stego upp däri och foro hemåt.

“Trista saker sån't här“, sade min vän, “men hvad skall man göra. Stackars flicka!“

Jag sade ingenting. Jag tänkte på hvad vattnet hviskat:

“På andra sidan de mörka vatten, där är ej sorg.

Holger Ljugare.

Han satt i folkstugan vid en kopp kaffe och en konjak och skroderade på sitt i byn allmänt kända sätt.

Han kallades Holger Ljugare. Annars hette han egentligen Ola Andersson, ty Holger var det namn han fick, när han mönstrade in som soldat för N:o 10 Gislöf.

Han hade tjänat ut sin tid — han var gammal nu och dref mest kring i socknen och klippte hår och höll pratstunder. Och hvart han kom, fick han "bjudning" och till tack gaf han sina bästa historier och lite byskvaller på köpet. Ty Holger Ljugare var ortens vandrande Nyhetsvisa.

Jag kom ut i folkstugan och när jag fick se Holger, var min första fråga:

"Hur mår Holger nu för tiden? Hvad nytt i dag?"

Hans grofva drag ljusnade, han slöt den historia han berättade för köksan midt i en mening och sedan han svalt konjakken, sade han:

“De' ä' mest skräp. Och här händer ingenting. Åtminstone ingenting te' tala om.

Ja de' vill säja, att Per nämдемans ena unghäst är död och veterinären ä där i dag och synar den. Och Per Svens ena dotter ska' gifta sig. Hon som har ett oäkta barn. Ja hon hade stämmt, men när målet skulle före, tyckte Håkan — fadern till barnet — att hällre än betala 30 kr. om året i 15 år, så gifte han sig med henne. Och så körde de till prästen direkt och tog ut lysning. Men de' ä' ju ingenting att tala om.

Nä, må tro, sen amerikanare komma hem, springa ikring i gårdarne och ljuga folk fulla, så ä de knappt lönt att tala om nytt.“

“Ä konkurrensen så svår då?“ frågade jag.

“Komkerransen? Tror herrn, att man komkerrerar med en sån där snusmumrik?

Inte för jag vill förtala eller beljuga nå'n människa och inte illa berykta nå'n håller.

Men märkvärdigt ä' de' att folk ä som di va galna i en tocken. Och ja' säjer inte mer än ja ha hört, att han i Amerika varit på tjufhålet för att han slagit ihjäl sin fästekvinna, som han hade barn med. Och han ä visst gift därinne med en så'n där svart, som går halfnaken i kring och har ring i nosen och ä en styggelse för Gud och kristenheten.

Och inte kan jag förstå, hvad kärt fruntimren se hos en så'n där trashank.“

Han tystnade.

“En konjak till, Holger?” frågade jag.

“Tack“, svarade han och svepte i sig glas-
set med ett enda, om vana vittnande tag.

“Nä, nu får jag gå“, sade han efter ett
par minuters tystnad. “Jag skall till Ola Nils
och lämna di här debetsedlarne, som klocka-
ren lämnade mig. Ska’ de’ va’ en pris?”

“Tack!“ Jag stack med försiktighet två
fingrar i Holgers stora näfverdosa.

“Ja, adjö då.“

“Adjö, Holger.“

Jag såg efter Holger, när han gick ut.
I dörren mötte han Ola Kusk, som kom för
att lämna in magasinsnycklarne.

“Nä se Holger! Hur mår Marna? Eller
kanske Andrews är där?”

“Hm!“ muttrade Holger och gick.

“Hvad var det med Holger? Han var ej
vid humör?“ frågade jag.

“Han är kär“, svarade Ola Kusk och fli-
nade.

Jag slog i en konjak åt Ola, för att lät-
tare kunna pumpa honom angående Holgers
kärlekshistoria och i det jag tände en cigar-
rett, satte jag mig på bordshörnan och ding-
lande med benen afvaktade jag hvad komma
skulle.

“Ja“, började Ola Kusk, “kandidaten vet
väl, att Holger har en längre tid gått och

fiskat efter Marna Skomakarens, änka efter Jöns Skomakare, Karpen, dom kallar en.

Hon har hus och en jordbit och om hon sålde det, kunde hon ju flytta till Holger i Torpet, och där kunde di sitta och ha det nog så bra.“

“Nå, men ä Marna med på det?” afbröt jag.

“Mä på de'! Ja, en tid såg det ut så, men sen amerikanar'n kom hem, har det visst blifvit sämre för Holgers utsikter.“

“Hvad är det för en amerikanare?” frågade jag nyfiket.

“Det är Per Andersson. Per Ryktare vet jag. Ja nu heter han ju inte Andersson. Han heter Andrews. Det ä finare och amerikanskt.“

“Och han slår också för Marna?”

“Ja se, han har lite pängar, men inget hus och nu vill han ta Marna för husets skull — men se Holger tycker han har äldre rätt och han vill ha henne att sälja huset och flytta till sej.“

Jag slog i en konjak åt Ola Kusk.

“En i det andra benet också, Ola?” — jag räckte honom glaset.

“Nå och nu äro Holger och Per Ryktare och amerikarn ovänner?”

“Jösses ja“, svarade Ola, “nu göra de ingenting annat, än springa socknen rundt och skälla ner hvarandra. Holger säger, att ame-

rikanarn har suttit på fästning i Amerika och allt pängarne har hans svarta negerkona tiggat ihop och amerikanarn säger, att Holger aldrig varit soldat utan bara kock på Refvinge och kallar Holger inte för Ljugare, som ju hans titel ä, utan för Holger Lögnhals. Se han tycker det låter värre.“

“Nå hur kommer det att gå till sist?“ frågade jag.

“Ja, det vete vår Herre“, menade Ola. “De äro ju två gamla troll bägge, öfver sexti år och Marna är ju inte så ung hon håller, så jag tycker di kunde lugna sej och inte ränna kring som narr för folk. Men di lugnar sej inte, förr än di komma te länsman och domare. Tosingar.“

“Jojo!“ mente jag.

“Vill kandidaten ta dom här nycklarne in på kontoret, så slipper jag gå in, för jag är så lortig om träskostöflarne.“

“Jo, lägg dem på bordet.“

Ola Kusk slamrade med nycklarne, nickade ett tack för konjaken och gick.

Bland blåklint och vallmo.

Nu är sommartid och nu blomma blåklint och vallmo bland rågen.

När gårdens unga pigor om lördagsaftnarne gå från mjölket, sätta de sina spannar och gå ned i rågen att plocka blåklint. De skämta och glamma och det är som vallmoro-dnad på finhyllt kind, när karestans namn blir nämndt. Så binda de samman sina blåklint, taga sina spannar och vandra vidare.

Och blåklint gifva de sina käraste, när de om aftonen möta dem vid skogsbrynet.

Ty blåklint betyder trohet.

Men vallmo plocka de aldrig, ty vallmo betyder kärleksrus och det är något, som bygdens enkla barn ej förstå sig på.

* * *

Det gick en student på vägen.

Vid hans sida gick en ung flicka, klädd i skär linon, med den blonda flätan hängande nedåt ryggen.

De gingo med armarna omslingrande hvarandras lif, de talade om kärlek och ibland kysstes de, men hastigt, skyggt, liksom vore de rädda att visa världen sin lycka.

De kommo förbi rågfältet, där blåklint blommade och där vallmo prunkade. Han stannade och gick att plocka några blåklint, dem han fäste i hennes blonda hår. Hon log mot honom och steg ned bland rågaxen, som knastrande böjde sig för hennes lilla fot. Så böjde hon sig framåt och plockade en präktig vallmo, den hon stack i hans knapphål.

Han såg på henne med en lång, frågande blick, så kysste han häftigt hennes mun, hennes slutna ögonlock, under det att han ömt och länge tryckte henne intill sig.

Därpå vandrade de som förr vägen fram, under det att de sista solstrålarne lyste på hans hvita mössa och den ljumma kvällvinden lekte med flickans blonda hår.

* * *

Men i rågen hade en zigenerska och hennes unga dotter Marja slagit läger. Lång väg hade de vandrat — hårda ord hade de fått höra och fram till gården för att be om natthärbärke hade de ej vågat sig, ty de visste att det brynhyade följet, tattarnes föraktade släkte, ej gärna sågs som nattgäster i böndernas lador.

Så såg då Marja genom rågaxens gleshet studenten kyssa den unga flickan.

Underliga känslor rörde sig i den femton-årigas barm och på zigenarvis vände hon sig till stammens äldsta, sin moder Aisja.

Så talade denna till sin uppmärksamt lyssnande dotter:

“I det land, hvarifrån vi stamma, är det sed, att de unga om lördagskvällarne samlas till dans. Då dansa våra flickor och våra unge män och våra unga flickor smycka sig med vallmor, som de gifva åt den, som de vilja tillhöra för aftonen. Ty vi från Ganges, floden, som är helig och renar från synd, älska kort men innerligt och många — ej såsom dessa bleka en och för hela lifvet och vi tala aldrig om brustna hjärtan. Som om hjärtan kunna brista för kärleks skull — som om man kan älska blott en ett helt, långt lif. Det är dårars tal.“

Så talade stammens äldsta, Aisja, till sin uppmärksamt lyssnande dotter och sedan hon signat och mumlat böner och besvärjelser, somnade hon, trött af dagens vedermödor.

Men länge låg Marja vaken. Hon tänkte på modrens ord, hon tänkte på studenten och flickan och dittills oanade känslor strömmade in på henne. Det var som ville hon gråta.

Ty nu i afton, skulle hon vilja hafva en

hjärtans kär att skänka vallmo åt — i kväll och i morgon kväll, tills hon tröttnade på honom.

Och hon tänkte på bondens unge son, han med det blonda hufvudet och de stora, frågande, blåa ögonen. — Hon hade mött honom under dagens vandring.

Hon hade spått honom. Hans lifslinie hade legat klar och ljus, men många sorger skulle han få genomgå för kärleks skull. Han hade för lätt att älska. Så sade hon honom, att han skulle komma att älska en flicka, långt, långt ifrån — hon hade menat sig själf, ty något skulle hon ju säga, när hon spådde.

Då hade han sett på henne med sådan underlig blick och hade frågat, när och om han finge träffa henne.

Men hon hade skrattande svarat: "kanske" och gått sin väg vidare.

Men nu i afton, nu — nu skulle hon vilja träffa honom.

Hon sträckte ut de smidiga lemmanne — rågaxen knastrade vid hvarje rörelse från hennes unga kropp — hon böjde lättjefullt de fylliga, bruna armarne rundt sin med svarta, ringlande lockar prydda nacke och såg upp, stirrade mot den dunkblå natthimlen.

Så låg hon länge, innan hon somnade.

Men suset i rågen blef Marja till musik och knarrens sång blef till klang af kastagnetter.

Hon drömde.

Vid musik af fiol och knäppningar af kastagnetter dansa unga flickor och djärf blickande ynglingar en sprittande czardas. Marja är med och bär i sina lockar och vid flämtande barm vallmor likt de andra flickorna.

Då ser hon midt i ringen bondens unge son.

Han är blek — hans anlete lyser så hvitt i måneglansen, på hufvudet bär han en blåklintskrans och hans frågande, blå ögon följa Marja med ett uttryck af trånad i blicken. De unga flickorna le gäckande åt hans smäktande ögonkast.

Då skäms Marja för honom.

Hon dansar med Sergei, den käckaste af ynglingarne, hon känner tryckningen af hans arm kring sin smärta midja, hon känner flåsandet af hans heta andedrägt bränna sina kinder och hans mörka ögon girigt hänga fast vid hennes. Då löser hon hastigt vallmorna från sin barm och räckande dem åt Sergei, följer hon honom in i skogen, långt, långt in, där skogen står tät.

* * *

När gårdens unga pigor om söndagsmorgonen på väg till mjölket gingo förbi rågfästet, märkte de, att rågen var nertrampad

och den äldsta pigan mumlade något om gäsällar och pack, som stryka vägarne kring — den yngsta yttrade skrattande något om bröllop utan präst och vigsel.

Men vallmorna voro borta.

Endast några blåklint stodo kvar och nickade med daggfyllda kronor mot den uppgående solen.

Vallmorna voro borta.

Dem hade Marja plockat, för att skänka åt bondens unge son, om hon händelsevis skulle möta honom under dagens lopp. Ty hon tyckte, att han sett så förebrående på henne i drömmen, då hon följde Sergei in i skogen. Och det ville hon afbörda sig. Om hon kunde.

Men nu är sommartid och nu blomma blåklint och vallmo bland rågen.

Flyttfåglar.

Nu är det höst och flyttfåglarne draga söderut.

Nu komma tranorna flygande flockvis, med sträckta halsar seglande fram öfver Skånes slätter, nu afbärgade och tomma.

Och då jag hör deras egendomligt ljudande sång tona ner genom den klara höstluften, kan jag tänka mig, hur de för de unga sjunga om allt det sköna, som väntar dem därute och en längtan griper mig, där jag står ensam midt på den öde vången med blicken följande deras flykt, att få vara en med i deras färd mot söder. Och då jag inom kort ser dem försvinna vid horisonten i några grå moln, griper mig en känsla af tomhet.

*

Från Ganges kommo de — säger säggen — och spredos jorden kring, det brunhyade vandringsfolket, det af Gud förbannade. Dem brinner en osläcklig längtan i blodet; dem

lockar vandringslustan att stryka land och rike kring, föremål för fruktan och förakt, men dock omgifna af ett viss skimmer af poesi.

Genom bygatan skramlade en höstdag en vagn, öfverspänd med tältduk. Bredvid vagnen gingo tre män i stöflar och brokiga halsdukar, bärande olika handelsvaror, som de utbjödo i husen, tiggande mat, kläder och mynt, där de ej fingo afyttra något. En träsigt klädd yngling körde de med trasgranna seldon selade kamparne; bredvid honom satt en stor, svulten hund och ur tältöppningen baktill på vagnen blickade fram två eller tre kvinnoansikten.

De körde bygatan fram och vredo så af borta vid smedjan åt höger ner på klockarens äng.

På klockarens äng höllo alla till.

Cirkus och akrobatsällskap, lejonvisare, världens fetaste ungmö och kvinnan utan underlif, alla slogo de ned sina tältpinnar på klockarens äng, dröjde ett par dagar, dröjde en vecka och drogo så vidare.

Kring byn spreds snart ryktet, att zigenare slagit läger på klockarens äng. Och på kvällen samlades folk att skåda främlingarne. De gingo och kikade på dem, gluttade in genom tältöppningen och drogo sig lika hastigt tillbaka. De unga flickorna följdes hack i häl af små, svartögda ungar, som med ena

handen grepo tag i deras värkenskjolar, under det de sträckte fram den andra handen bedjande ifrigt och gällt om en slant.

Och flickorna rodnade och sökte skaka af sig de efterhängsna små odjuren, och de unge männen skrattade åt dem — men bland folket ströko zigenarne draperade i bjärtbrokiga, nersolkade faltar. Männen tiggde tobak och ville förtenna kärll och kvinnorna ville spå i hand och — tiggde tobak, penningar och linne de också.

Med väl tillknäppt öfverrock, behandskade händer och cigarr i mungipan gick den unge notarien hos häradshöfdingen omkring, med kritisk min beskådande packet.

Hans pappas pängar hade skaffat honom plats hos häradshöfdingen, för att han där skulle få lära sig att sitta ting och skipa lag och rätt mellan hederligt folk och skojare.

Notarien var en vacker pojke. Han var ganska lång och med fin figur och ansågs af bondjäsentorna för den stiligaste karll, de sett, prästgårdsmamsellerna svärmade för honom och gjorde ensliga promenader för att möta honom och häradshöfdingens yngsta dotter bar hans porträtt på sig.

Han visste allt detta och därför tyckte också hans vänner, informatorn på Björka och den unge medicine kandidaten, t. f. pro-

vincialläkare, att han var något mer än lofligt egenkär.

Zigenarelif hade han aldrig sett på nära håll — aldrig annat än på teatern och på någon bazar och därför gick notarien omkring och såg på den brokiga taflan med en viss nyfikenhet.

Han hade läst om zigenare i böcker, hämtat därur att de tyckte om sötsaker, grannlåt och tobak, att de voro smutsiga och att de tiggde och därför hade han i byns handelsbod rikligt försett sig med brokiga band och sjalletter, karameller, dåliga cigarrer och tvålar, hvilket allt han med varm hand delade ut, omgifven af de larmande zigenarne och beundrad af de närvarande åskådarne.

Notarien hade just skänkt bort sin sista treöres "La fama spott ut" och den sista tvålbiten och stod med blaserad min betraktande två barbenta, smutsiga zigenarpojkers försök att åstadkomma en veritabel zigenardans, då han kände en hand läggas på sin arm. Han vände sig om.

En ung flicka stod framför honom.

Hon var klädd som de andra, i solkiga, brokiga trasor och ingenting i hennes dräkt påminde om romanens fantastiska zigenarflicka. Endast ögonen med de långa, mörka ögonhåren och blicken, mjuk som sammet och den sinligt skurna munnen med fuktigt röda

läppar och bländande hvita, jämna tandrader vittnade om, att framför honom stod en varelse af annan ras än han.

Hon såg skrattande upp mot honom och sade på bruten svenska:

“Marja spå eder, herre? Spå i hand?”

Han räckte henne dröjande sin hand, från hvilken han afdrog handsken, under det han frågade:

“Kan du spå!”

“Marja kan. Lärt från vara liten. Marja säga hur lifvet gå — sjukdom — lycka — kärlek — öde — säga allt —.”

Hon tog hans hand, som hon noga betraktade, förande sitt, ej värst rena, pekfinger sakta längs handens linier.

Så började hon långsamt:

“Lycklig hand, herre. Helsans linie rak — ni lefva länge. Vara rik — mycket rik — omtyckt också — men ej rätt lycklig. Ni älska mycket — men ej för kärlek. Älska för pengar — gifta för pengar. — Liten ljus flicka älska er, — gråta för er — många vilja gifta med er — ni gifta en af dem. Ni gifta för pengar — icke fråga er lycka. — Men lefva länge, herre, blifva rik och mäktig — men ändå ej rätt lycklig, unge herre. Marja få något för spå?”

Han räckte henne ett silfvermynt, som hon girigt grep och stoppade i sin kjortelsäck.

Därpå tog hon hans hand, den hon ödmjukt kysste.

“Vill du ha en cigarett?” Han räckte fram etuiet.

“Papyross! Tack. Marja gärna röka.”

Hon stack cigaretten mellan läpparne, tände den med hans cigarett och drog röken i långa tag genom lungorna och lät den hvirfla ut genom näsan i täta moln.

“Hvar kommer du ifrån?” frågade notarien.

“Jag kommer från öfverallt. — Från skogarne.”

“Och du far? — — —”

“Jag fara morgon. Vi fara alla. — Jag gå vidare.”

“Vill du träffa mig i kväll? Senare“, sade han hastigt. En tanke, ännu obestämd, om ett möte, ett möjligt äfventyr med en zigenarflicka hade korsat hans hjärna.

“Jag träffa er. Jag vill.“ Hon vaggade på höfterna och smålog. “Men sent. Jag möta er sedan månen gått upp ofvan skogen. Jag plocka pärlgräs i afton. — Vid vägen där.“ Hon slog en kort nick med hufvudet och pustade ut ett rökmoln.

“Adios“ — Och Marja försvann in i tältet.

Han stod en stund och såg efter henne. Så vände han och gick med långsamma steg öfver ängen. Han gaf ej akt på de tiggande

barnen, ej på flickornas ögonkast och förstulna hviskningar och hörde ej ens tilltalet från tvänne zigenare, som ville sälja råttfällor af järntråd. Han tänkte på Marja, spådomen och mötet för aftonen,

Månen gick upp vid niotiden, klar och strålände, men med det kalla sken, som den har i synnerhet om hösten.

Notarien gick med långsamma, försiktiga steg genom byn hän mot vägen, där Marja lofvat möta honom.

Tälten lågo tysta, hästarne betade bland det tilltrampade gräset på ängen och bland den slocknade lägereldens stenar rök det ännu helt svagt.

Vid ljudet af hans steg gaf hunden till ett sakta gläfs. Han hörde en röst tysta på hunden och genast därpå såg han Marja stiga fram ur tältskuggan och gå emot sig.

“Go' kväll Marja“, sade han och tog hennes hand.

Hon log emot honom och hviskade:

“Vi gå. Jag säga moder Aisja, jag plocka pärlgräs och gå ensam.“

De gingo tysta en stund. Han visste knappast hur han skulle få ett samtal i gång och började förläget:

“Jag tycker det är kallt. Vill du ej gå med hem. Jag har cigaretter hemma och vin.“

“Vin och papyrosser. Marja följa hvart ni går — följa er hem herre.”

Han gick med långa steg hemåt. Det kunde ju aldrig falla honom in, att bjuda en zigenarflicka, smutsig och — kanske mera — sin arm, men Marja stack utan vidare sin hand i hans och följde med små trippande fjät.

Han öppnade sin dörr och sköt henne sakta in i rummet. Så drog han eld på en tändsticka, tände ljus och, sedan han tagit af sig rocken, satte han fram vin och cigaretter

De slogo sig ned i soffan och sedan han fyllt glasen åt sig och henne skålade de och tömde i botten.

Marja såg sig med nyfikna blickar omkring i hans elegant möblerade ungarbarnsrummet och såg sedan med dröjande blick på notarien, som satt sig bekvämt tillrätta i soffhörnet, rökande sin cigarett och inom sig undrande, hur kvällen skulle aflöpa.

“Det är skada, att du far redan i morgon, Marja; jag tycker det skulle varit roligt, om du stannat en tid — nu sedan vi blifvit bekanta.” — —

“Ni ej mena så, herre. Ni glömma Marja. Vi vandra vidare i morgon — i morgon afton Ni bjuda annan flicka vin och glömma Marja.”

“Glömma! Aldrig. Du skall vara mig ett kärt minne, du lilla vildmarksbarn.”

“Ja — jag vara vildmarksbarn. Jag van-

dra — vandra fri och glad. Se sol gå upp — se sol gå ned — höra fåglar locka fåglar, höra vindens sång — och vind kan sjunga — och vandra, alltjämt vandra vidare, — hvila en dag, hvila två — förtjäna guld — spå och så vandra bort ånyo.“

“Och älska“ — sade han lågt.

“Icke älska. — Icke älska. Det gör ondt i hjärta att älska och vandra bort. Men jag vilja minnas er. Ni varit vänlig och jag minnas.“

Han började finna det genant att sitta och spela sentimental med en zigenartös. Han fylde glasen ånyo och drack med henne. Han hade tänkt sig kvällen annorlunda.

“Berätta något“, sade han slutligen. “Tala om dig själf till exempel — eller om något annat.“

“Jag ingenting hafva tala om. — Ingenting. Skogen kan tala. Inte jag.“

“Nå så tala om, hvad skogen säger.“

Hon satt tyst en stund. Så började hon halfhögt: “Skogen säga: Hvila — tystnad — och ro. Inte säga mycket — men vackert. Bäckén sjunga: fri och glad och fåglarne kvittra kärlek.“

“Skål för kärlek då“, sade notarien och höjde sitt glas.

Marjas ögon glindrade.

“Icke så för kärlek. Icke så.“

“Jo visst“, sade notarien. “Lefve kärleken!“ Han svepte sitt glas.

“Nej“, sade Marja. “Kärlek är vid bäcken, djupt i skog och där man vara två och två — ensamma — i tystnad. Och kärlek är när kväll är nära och dimmor i kväll gå för vind. Och blommor dofta och allt är kärlek. — — Men godt vin, detta, herre.“

Hon tömde sitt glas och hennes ögon lyste ännu klarare än förr, kinderna fingo rödare färg och den unga, ännu outvecklade barmen skalf som i en lätt rysning.

“Du måste stanna hos mig i natt, Marja“
hviskade notarien och lade sin arm om hennes hals lutande sig ner mot henne.

“Nej herre, nej. Marja icke stanna. Icke stanna — måste gå — gå. Ni icke älska Marja och då icke stanna.“

“Jo visst älskar jag dig, barn lilla.“

“Oh la! Då ni i morgon gå med till Vasti och Aisja. Ni säga: Jag älska Marja, jag gifta med Marja och vi tvätta hufvud, hals och händer i bäck. Och Marja så stanna alltid. Ej vandra — stanna, stanna alltid.“

“Så menar jag ej“, sade han förlägen.
“Jag kan ej gifta mig än på en tid. Har ej råd, pengar nog, du förstår.“

“Ack, Marja skola arbeta. Marja spå — laga mat — arbeta — och stanna.“

“Nej, nej! Men du stannar i natt — du

går i morgon och vi skola länge, länge minnas. Inte sant?" Han smekte hennes mörka hår.

Zigenarflickan satt länge tyst. Det arbetade hårdt inom henne. Hennes ögon sågo rakt fram. Hon satt som i tankar, orörlig, med händerna hopknäppta öfver knät.

Hon började sjunga:

Dagen svalkas, natten randas
tystnad rår i skogens sköt.
Vägen genom snår jag finner,
fram till målet nog jag hinner,
där blott idel kärlek andas
möt mig där, min vän mig möt.

Långa äro dygnets timmar,
vägen dammig är och lång.
Men vid tältet rest i skogen
väntar jag min vän så trogen,
sjunger medan elden glimmar,
lockande en längtans sång.

Kom Sergei vill jag sjunga
Marja ensam väntar här.
Akta dig att vägen tappa!
Hör du ej mitt hjärta klappa!
Längtans timmar äro tunga,
kom Sergei, vännen kär!

Notarien satt tyst under det Marja sjöng.
Då hon slutat drack han med henne.

De sutto tysta en stund.

Därute strök en katt jamande förbi fönstren. Det lät så ynkligt.

Marja ryste till då hon hörde kattkräket jama. Hennes mörka hår hade löst sig och svallade fritt och i orediga ringlar öfver panna och skuldror.

Notarien lade sin hand sakta på dem, för att släta till dem. Då skalf hon till och lutade sig bakåt, för att undgå smekningen af hans hand, under det hon mumlade:

“Marja gå. Marja icke stanna. — Icke älska. Herre, Marja vara trogen Sergej.”

“Stanna, Marja, stanna“, bad han med upprörd stämma och drog henne intill sig, under det han gång på gång kysste henne.

Hon gjorde intet motstånd, utan slingrade armarne om honom och lät honom viljelöst kyssa sig. — — — — —

Dagen därpå voro zigenarne borta.

Den stora vagnen hade rullat sin väg längs bygatan dragen af de små, utmärglade kamparne.

På förmiddagen, då notarien stod färdig att gå på jagt med informatorn och kandidaten, kom en liten flicka och knackade på hans dörr.

Hon hade i handen en knippa pärlgräs, som hon skulle lämna notarien.

En af “fattrarne“ — en ung flicka —

hade lämnat henne dem och sagt, att hon skulle hälsa och säga — “Marjas tårar.”

Flickungen fick en tioöring, neg och försvann.

Men när notarien stod därute på rågstubben, under det hundarne sökte, kom en flock tranor strykande förbi. Och i deras sång tyckte han låg ett: “Längtans timmar äro tunga“ och han tänkte på Marja, -- hon ock en flyttfågel.

Vid brasan.

Har du suttit vid den varma brasan och skådat in i glöderna och sett dem bilda fantastiska figurer, slott med riddare och jungfrur och hemska troll, under det därute vinden svept kring knuten och snön tornat upp sig åt rutan i hvita, mjuka drifvor?

Har du detta, då har du också känt dig sakta dragen till något mystiskt obekant — då har tiden kommit att berätta sagor.

Vi sutto i prästgårdens gamla förmak. Där var så varmt och godt och brasan kastade sitt sken öfver förmakets antika möbler, glimmade till i den gamla hvita och förgyllda spegeln och värmdde ansiktena på oss vid brasan sittande.

Prostens äldsta dotter satt vid pianot, på hvilket ljus brunno i två höga silfverstakar. Den gamla mazurkan klingade så lätt och lekande under hennes fingrar, än högt uppe i diskanten, än lågt nere i basen, så lågt, att det lät som åskans dofva mullrande en kvaf sommareftermiddag.

Hennes unga, smidiga kropp rörde sig af och an i takt efter musiken, hufvudet böjde sig behagfullt efter dess rytm sakta fram och tillbaka likt en blomkrona i svaj för smekande kvällsvind.

Hon vände notbladet. Det rasslade till, som det alltid gör i gamla nothäften; hon for med handen slätande öfver det ena, något ostyriga bladet, och så gick det vidare.

Mazurkans lifliga, lockande musik öfvergick nu i smältande, drömveka ackorder. Det var som sus från fjärran strand med böljeslag och höga granar, något som minde om ung kärlek med längtan och vemod.

Vi sutto länge lyssnande till tonerna. Då reste sig Anna med ett, släckte ut ljuset på pianot och slog sig ned vid brasan.

“Nu ska vi tala om historier.”

Hon kröp ihop framför brasan, lutande hufvudet mot Signes knän och skådade tankfull in i glöderna.

“Seså Gustaf, börja nu.”

“Äsch“, yttrade sig Karl Fredrik, hennes sjuttonårige broder, “Gustaf berättar så fånigt, bara om kärlek och så'nt där. Det skall vara piff i det.”

“Det begriper du inte än“, sade Signe, en ung dam på sexton vårar.

“Sa' du ja“, muttrade Kalle förtretad.

“Nå, börja du då“, föreslog kusin Jenny.

“Nä tack! Jag går ner i stallet.“ Och Karl Fredrik Eneroth stöflade i väg.

Vi sutto tysta en stund vid brasan. Äldsta dottern, Anna, lät fortfarande sitt täcka anlete stekas af värmen från brasan, Gustaf, äldste sonen från herregården, i hvilkens sällskap jag kommit på besök till prostens, satt bredvid Jenny, prostens unga brorsdotter, som för tillfället var på besök.

Med syster Annas hufvud i sina knän, satt Signe på en pall midt för brasan. Hon var mycket söt och bara sexton år och bakom henne satt jag och sökte fördrifva tiden med att obemärkt lösa upp hennes flät- och förklädesband.

Prosten var på sitt rum, för att utarbete predikan till morgondagen och i köket sysslade allas vår goda tant med kvällsvarden.

Vi voro ensamma.

“Nå Gustaf, hur blir det?“ frågade Anna.

Den tilltalade såg rakt in i glöderna och svarade:

“Jag kan ingen historia i afton. Jag mins ej någon.“

“Prata inte nu, utan börja, är du snäll“, afbröt Anna strängt.

“Hvad vill ni ha för en historia — en saga?“

“Tror du vi ä' i en barnkammare?“

“Det skall vara kärlek med“, afgjorde Signe och vände på hufvudet så hastigt, att jag höll på att upptäckas med mitt olofliga förehafvande med hennes fläta. “Det skall vara kärlek med och sorg, så att man blir vemodig.“

Det blef tyst en stund.

Gustaf såg drömmande utåt rummet, så vände han blicken tillbaka mot glöderna i brasan och började:

“Det var en gång i forna, hedna tider en yngling, som hette Halvar.

Stark var han och modig och skicklig i all idrott. Ingen kunde som han skjuta en pil säkert och snabbt mot målet och ingen kunde simma öfver strida strömmar eller klättra öfver branta stup så vågsamt som han.

Han var sin faders älskling. Sin mor hade han förlorat vid unga år.

Han var omtyckt af alla för sitt hurtiga, vänsälla väsende och sitt öppen hjärtiga, rättframma sätt och på hans faders gård fanns icke en träl eller tjänstemöja, som ej med glädje skulle offrat sig för Halvar.

Halvar kände sig ofta ensam. Inga jämnåriga och jämnbördiga hade han att leka med och hundar och hästar och jakt tröttnade han på ibland.

En gång, en afton just som solen höll på att gå ned, kom han från fjället. Jakten

var slut och som byte bar han en orrtupp öfver skuldran.

Vid en krökning af vägen mötte honom en ung flicka. Hon var fager att se till och Halvar stannade orörlig, som hade han sett en hundra. Ty unga flickor var han ej van att se.

“Hvem är du?” sporde han.

“Jag heter Hjördis och du är Halvar, Östens son i Fjälldalen.”

“Hur vet du det?” frågade han.

“Jag har sett dig rida förbi vårt ibland.”

“Men aldrig har jag sett dig förr?” fortfor Halvar.

“Kan nog vara“, menade hon, “ty jag är rädd för dina stora hundar och har gömt mig.”

“I dag har jag inga hundar med mig, så i dag är du väl ej rädd, Hjördis?”

“Nej, det ser du nog“, sade hon och log, så att de hvita tänderna lyste.

“Hvad har du i korgen där?” frågade Halvar.

“Jag har bär“, svarade hon. “Törhända du vill smaka.”

Hjördis lyfte upp locket till sin videokorg.

“Tack!“ Halvar smakade på bären, som hon plockat.

“Hvad heter far din?“ frågade Halvar.

“Han heter Ingjald och är fiskare. Vi bo i stugan på andra sidan floden.”

“Och hvad gör du om dagarna? Kan du rida?”

“Rida! Nej, men jag kan ro en båt och så spinner jag och lagar näten åt far och kokar maten och — och så hör jag på floden.”

“På floden? På bruset?” Halvar skratade.

“Ja, på flodbruset. Det täljer mig så mycket, så underliga ting och det låter så lockande. Jag brukar sitta vid fallet. Där låter det så vackert. Jag såg dig simma öfver fallet en gång, och då lät floden så hotande. Det var som vore den förnärmad öfver din dristighet.”

“Var du rädd?” frågade Halvar.

“Nej”, svarade Hjördis. “Jag kände dig ju ej.”

Halvar såg på henne. Han tyckte det skulle varit så lustigt, om någon varit rädd för hans skull, när han själf aldrig var det.

“Nu måste jag gå”, sade Hjördis.

“Hvarför det? Solen är ju ej nere.”

“Far väntar.”

Hon var i ett nu försvunnen. Halvar stod en stund och såg efter henne. Så gick han hem. Men den kvällen åt han ej. Björnstecken fick stå orörd. Han tänkte på Hjördis.

Dagen därpå gick Halvar till fallet. Han satte sig på en utskjutande sten och tog fram sina metdon. Han väntade på Hjördis.

Den dagen kom hon ej och ej håller dagen därpå. Halvar satt hvarje dag vid fallet.

Tredje dagen han satt vid fallet väntande på Hjördis, hörde han henne komma gnolande:

Längtan bor i skogen,
emot bärgens topp
far på hvita vingar
längtan — — —

Hon fick se Halvar och tystnade.

“Hvad var det du sjöng?” frågade han.

“Jag sjöng en visa, som mor min lärde mig, då hon lefde.”

“Är din mor död då, liksom min?” frågade Halvar.

“Ja.”

“Du sjöng om längtan. Hvad längtar du efter?”

“Jag vet ej. Ibland kommer det öfver mig, när jag sitter här vid fallet, en sådan ångest. Det är som ville jag gråta. Det är en sådan längtan, så besynnerlig, efter jag vet ej hvad. Jag längtar bort, långt bort med någon. Ibland vet jag ej hvart, ibland ej med hvem.

Men stundom längtar jag efter någon, som kom och tog mig med sig långt ut, bort öfver bärigen. Och ibland längtar jag efter min döda mor.“

“Vill du jag skall föra dig långt bort öfver bärigen? Jag känner vägen.“

“Jag vet ej“, svarade Hjärdis. “Jag känner dig ju knappt.“

“Det gör ingenting. Du kan lära dig känna mig mera sedan. Jag kan jaga och fiska och mat skall ej fattas dig. Vill du?“

Hon teg.

“Hvad skulle din far säga?“ frågade hon.

“Far är gammal och säger ofta att jag skall skaffa mig en husfru.“

“Jag skall fråga min far i afton, då han kommer från fisket. Fråga du din far också!“

“Det vill jag göra“, sade Halvar. “Du är då min fästekvinna. Vill du gifva mig en kyss.“

Hon kysste honom.

“Här har du min armband. Den har varit min mors.“

Halvar aftog en guldring från sin arm och knäppte den om hennes.

Så kysste han henne och de skildes.

Men Halvar träffade ej sin fader Östen den aftonen. Han hade farit bort för att gästa en vapenbroder och skulle ej återvända på flera dagar.

Dagen därpå gick Halvar ånyo till fallet. Han väntade Hjördis länge, men hon kom ej.

Slutligen hörde han fotsteg nalkas, men de voro tunga och då han såg upp, stod framför honom en äldre man stödd på en staf.

“Är du Halvar, Östens son?” frågade han.

“Jag är så. Och hvem är du?”

“Jag är Ingjald, fader till Hjördis och är kommen att säga dig, att Hjördis får du ej träffa. Hon får aldrig blifva husfru åt Östens son i Fjälldalen.”

“Och hvarför? Är jag ej god nog åt henne?”

“God nog!” Ingjald log bittert. “God? Jo du är god nog, unge sven, men jag vill det ej. Din mor hade lofvat mig tro. Jag var fattig och Östen hade gods. Så tog hon Östen och lät den fattige gå. Kanske gjorde hon rätt. Och nu vill du taga Hjördis. Men hvarför skulle du sona, hvad din mor bröt? Och din far och jag likas ej väl. Du har hört.”

“Men jag vill det. Och Hjördis har lofvat — — —”

“Hjördis! Ha ha! Din mor lofvade, men guld det lockade — Hjördis lofvade — men nu råder ej guld. Nu råder faders vilja och hämnas vill jag för långa år.”

När Halvar såg upp, var den gamle borta.

Halvar irrade skogen rundt. Bågen hängde på hans rygg, men han sköt ej. Han hörde orrar spela, såg örnar sväfva späjande efter byte och såg björnar larfva förbi med ungar i spåren, men han aktade ej därpå. Han blott tänkte på Hjördis.

Han hade talat med Östen, far sin, och denne hade talat med Ingjald. Men Ingjald ville ej försoning. Han var bitter och hämdlysten. Och Hjördis hade Halvar ej återsett.

Det var en eftermiddag. Solen gassade och myggen stungo. Då kom Halvar trött af kringströfvande till fallet och där satt Hjördis.

Hennes ögon voro röda af gråt och hennes kinder bleka af längtan. Halvars ring bar hon på sin arm.

Då hon fick se Halvar flög ett vemodslende öfver hennes drag och hon sprang upp och dolde sitt ansikte i hans jaktrock.

“Ar det du, Hjördis?” sade Halvar. “Jag har sökt dig.”

“Jag vet det. Jag har lämnat far. Jag följer med dig. Tag mig med dig.”

“Hvart?”

“Ut! Ut! Hör du ej hvad fallet sjunger? Det ligger kärlek och längtan i dess brus — och jag vill följa dig. Och får jag ej följa dig — — då sjunger fallet min bittra sorg. Tag mig med dig. Långt, långt bortom bärgen.”

“Du är trött, Hjördis. Du orkar ej.”

“Jag är stark hos dig, älskade. Och när jag ej orkar, så får du bära mig. Kom!”

De gingo.

Dagen därpå kom Ingjald till Östens gård. De talade häftiga ord med hvarandra och skiljdes åt i vredesmod.

Natten efter stod Östens gård i lågor och han själf brann inne. Men Ingjalds döda kropp flöt upp i lugnvattnet nedanför fallet.

Flere år efteråt kom en ännu ung, fast redan bruten man till näjden. Han såg sig om på den brända tomten, där ingen sedan byggt. Så gick han bort till fallet. Där satt han länge och lyddes på bruset.

“Du hade rätt, Hjördis, min döda älskling! Det ligger längtan, kärlek och sorg i fallets brusande.

Kärlek har jag känt. Nu återstår mig endast sorg att bära och längtan efter dig.”

Han satt där tills morgonen grydde. Då reste han sig och försvann i skogen. — —“

Gustaf tystnade.

Vi sutto alla tysta.

Brasan var slocknad. Anna satt och stirrade in i den falnade askan, Signe satt på sin pall och funderade och själf hade jag glömt hennes hårband och bara lyssnat.

Jag såg åt sidan och fick se Gustaf hålla Jennys hand i sin. Jag sade ingenting. Men jag tänkte på det där Hjärdis sagt om kärlek och längtan — men sorg? — nej sorg finge ej drabba dem. De voro båda så unga och kärlek lyckliggör.

Så kom Kalle.

“Sitter ni här och fånar ännu?” gormade han.

“Tyst, Kalle“, sade Anna.

Kalle ref till hämd eld på en tändsticka och gick bort och tände lampan.

Det var misslyckad hämd. Brasan var ju utbrunnen.

Lenas Viktor.

Högt uppe på bärget låg en liten stuga. Där bodde tattar-Lena. Svart var hon att se till och svart var också hennes själ, påstods det, ty hon var af tattar-släkte och kunde signa och spå och göra trollkonster.

Och i tattar-Lenas koja samlades de, hennes stamförvandter, som drogo näjden kring och tiggde och vallackade och lagade koppar-kärl och alltid hade Lena bränvin åt dem och mat, som hon förtjänat på signerier.

Kom så dit en dag den vilde Viktor, den värste af alla tattare och hästskojare. Det sades att hans mor varit en fin och förnäm fröken, som förgått sig och så lämnat sitt barn åt bandets äldsta, barnets farmor, men det vet ingen hvad sanning ligger däri. Viktor dröjde där en vecka, han dröjde där två. Så for han — ingen vet hvart — men han vardt fader till Lenas barn.

Det blef en gosse. Men det dröjde flera månader, innan det blef döpt. Tattar-Lena

var illa känd, faddrar kunde hon inga få och kyrktagen brydde hon sig ej om att blifva; hon var ju så godt som hedning själf.

Så kom den nye pastorn till socknen. Han hörde talas om tattar-Lena och hennes odöpta barn och en dag stod han i hennes stuga och hur det nu var, förmådde han henne att låta döpa barnet. Prästgårdsdrängarne stodo faddrar mot två kronor, som pastorn betalade. Tattar-Lena bar sitt barn själf och i dopet kallades det Viktor.

Om hans uppväxt är intet att säga. Han slet ondt, som alla fattiga få göra, men han hade ännu en börda att bära på. Han kallades aldrig annat än Svarte Viktor, Lenas Viktor och tattar-Lenas unge. Ty mörk var hans hy och mörkt hans sinne och sällan sågs han le. Sin mor frågade han föga efter; hon hade endast gifvit honom lifvet och det ansåg han förmodligen icke vara något att visa sig tacksam mot henne för.

Han var ett underligt barn. Alltid gick han för sig själf. Oftast in i skogen och dref där kring dagen i ända. Där gick han och plockade blommor eller ock gick han och blåste låtar på en pipa, som han skurit åt sig. Och när han hittat på en ny låt, kände han sig alltid så lätt till sinnes.

Och åren gingo. Viktor gick fram för

prästen. Då var tattar-Lena åt kyrkan. Hon visade sig annars aldrig där.

Viktor kom i tjänst och när året var ute, använde han en stor del af den obetydliga lönen att köpa sig ett dragspel, det där ock piglock eller dränglängtan kallas. På detta satt han och klirpade på alla fristunder han hade och slutligen spelade han bättre än någon af drängarne på flera socknar kring.

Så började han gå till dans. Aldrig dansade han själf — han stod och såg på, men, när speleman blef trött, tog Viktor fast på bälgspelet och då blef annan fart i dansen. Inga af de gamla trallarne spelade han — idel nya danser med löpningar och dallringar och så väl han använde bastangenterna sedan.

Och där satt han uppe på musikläktaren vid den lilla dansbanan och spelade, spelade i timtal, men hela tiden behöllo hans mörka ögon sitt melankoliska uttryck. Ingen skymt af glädje sågs i dem.

En söndagsnatt, då dansen var slut, skulle Viktor gå hem. Kommen en bit åt stigen, som ledde genom skogen mot gården, hann han upp en flicka, som långsamt dref stigen hemåt. Det var Kerstin, smedens Kerstin.

Viktor skulle just gå förbi henne, då hon häjdade honom genom att säga:

“Vänta lite, så få vi sällskap.”

Han dröjde något motvilligt — han var så blyg mot flickor —; då kom flickan bort till honom och de gingo vid hvarandras sida, till en början under tystnad. Slutligen sade Kerstin:

“Hvad du spelar bra Viktor.“

“Tycker du?“ sade han enstafvigt.

“Ja, du spelar bättre än någon af de andra.“

“Jag spelar bättre, om jag har mitt eget spel; jag är liksom mera van vid det.“

“Gör du? Hvarför har du då inte det med dig?“

“Jag skall ta det med nästa söndag.“

“Ja gör det. Så få vi höra granna danser.“

“Danser!“ fnyste han föraktligt.

“Jaa. Det är det grannaste jag hör“, förklarade hon.

“Då ska' jag spela för dig något ännu grannare“, sade Viktor och räckte henne handen. De voro vid stättan, där stigen krökte sig till smedens torp.

“Om du väntar på mig nästa söndag.“

Så skildes de och Viktor gick hemåt.

Hela veckan spelade han hvarje kväll efter maten. Långt ut på natten ljöd hans dragspel nere från gårdsgården, där han satt med ryggen mot en gammal grindstolpe och öfvade sig.

På söndagseftermiddagen var dansen redan i full gång, när Viktor kom till dansbanan med sitt präktiga Magdeburgerspel under armen.

Han klef uppför den rankiga trappan till den primitiva musiktribunen och när den ordinarie spelmannen slutat en gnällande mazurka klämde Viktor i med en vals.

Han spelade många danser den aftonen och hans drömmande svarta ögon sökte, under det han spelade, flera gånger Kerstin, som dansade där nere.

En gång möttes deras blickar. Hon nickade upp mot honom och smålog. Då rodnade han till och grep ett bättre tag. Klaffarne slöto och öppnade sig i hastig fart, basen brummade och diskanten höll melodistämman och valsen lockade och ljöd, under det att taktfasta fötter svängde dansbanan rundt.

När dansen var slutad, tog Viktor sitt dragspel under armen och gick tyst och ensam, som han kommit.

Då han hunnit en bit, såg han Kerstin sitta på en sten inväntande honom.

“Go’ kväll, Viktor“, sade hon. “Spela nu, som du lofvat mig.“

Han tog hennes hand och hälsade. Sedan satte han sig midt emot henne på andra sidan

vägen. Månen stod högt på himlen och kvällen var mild och ljum.

Så började han spela.

Till en början sakta och vemodigt, som när vinden susar i alléens popplar en höst-afton och de rödgula bladen prassla, hvirfla kring för en vindfläkt och så falla till mark igen rasslande dystert.

Eller som när takdroppet ideligt faller under entonigt söfvande plask en afton, när allting hvilar och himlen är grå af rägnidiga moln.

Så växte tonerna i styrka och melodien blef något gladare. Det var något af vår i dem, som när kalfvarne med ystra språng släppas på bete och myggen surra och klöfvern doftar. Så kom det som ett åskväder, med något vildt och obändigt i rytmen, något med smak af tattarlif och vandringslust och dessemellan som bländande blixtar, svarta ögon och lockande, längtande skratt.

Det dog bort — som en åskby glider bort — och åter kom den där trånande, enkla melodin, som han oupphörligt varierade. Dragspelet suckade och svällde och svällde och sjönk, men jämt kommo tonerna klara, trånande och vemodiga och klingade och svunno i kvällen.

Viktor spelade så, som man någon enstaka gång får höra på landet och då endast

af en virtuos med Guds nåde. Ty det finnes virtuoser äfven på handklavér.

Kerstin satt tyst och hörde på. Detta var något hon aldrig ens drömt om och gång på gång såg hon bort på den spelande, där han satt till hälften bortvänd från henne. Och deras ögon möttes, men Kerstin vände bort sina; hon kunde ej möta hans mörka, drömmande, men dock genomträngande blick.

Viktor slutade spela.

“Tack skall du ha, Viktor. Så bra har jag aldrig hört dig spela. Nu får jag gå hem.“

Han följde henne under tystnad genom skogen.

Då de hunno stättan, sade han i det han tog hennes hand: “Så kan jag spela för dig fler gånger. Om du vill.“

“Ja tack. Det vill jag nog. Godnatt.“

“Godnatt.“

Kerstin vek af hemåt och Viktor fortsatte med spänstiga steg, hvisslande sakta för sig själf. — — —

Dagen därpå sade en af faderns gesäller till Kerstin:

“Hade du och Viktor dans i skogen i går kväll? Jag såg er gå tillsammans och hörde honom spela. Men det lät så ynkligt som en dödingadans.“

Kerstin svarade icke.

“Du går väl inte och drifver kring med Lenas Viktor, Kerstin?” frågade fadern allvarsam. “Det vill jag inte veta af. Så mycket du vet det.”

Kerstin teg.

Söndagen därpå var böndag. Då dansades icke på dansbanan och söndagen därpå hade Kerstin sällskap hemåt med en af smederna och dennes käresta.

Viktor såg efter henne med mörk blick. Så gick han vägen hemåt, ensam, spelande på sitt klaver en låt, som lät likt ett hjärtas snyftningar.

“Är det sant, att du och Viktor hålla väl?” frågade Anna, smedgesällens fästmö.

“Viktor och jag! Hvem säger så?” ryckte Kerstin till.

“Hvem! Jag hörde af Anton här, att du och han bruka sitta i skogen och att han spelar för dig. Och för resten kan väl hvem som hälst se, att han är kär i dig. Han rent slukar dig med sina otäcka, svarta ögon. Och hör själf hur han jämrrar sig! Det låter så ynkligt. Ska vi vänta honom ett tag?”

“Vänta? Prat!” Kerstin drog henne i armen och gick vidare.

Då de kommit lite längre fram, skildes Anton och Anna från Kerstin. Anton skulle följa Anna hem. Kerstin gick vidare och

visste ingenting af, förrän Viktor hann upp henne.

“Go afton, Kerstin“, sade han.

“Kväll igen“, svarade hon snävt.

Ingen bröt tystnaden, som tryckte dem likt en mara.

Slutligen frågade Viktor:

“Skall jag spela för dig i kväll, Kerstin?“

“Nej“, stötte hon fram. “Inte i kväll. Jag — har — har ej tid. Far — väntar. Det är sent. God natt.“

Hon rent af sprang ifrån honom.

Viktor stod kvar och såg efter henne. Hans blickar mulnade mer och mer. Tattarblodet började sjuda inom honom. Han mumlade något mellan tänderna och slank in i skogen.

Han slängde sig raklång i den våta mossan. Han låg där en stund och såg upp mot den dunkelblå natthimlen. Hatet mot människorna, som ansågo honom för en paria, växte sig stort inom honom denna stund. Han hade hört pratet om sig och Kerstin. Nu hade hon också fått höra det och det var därför hon gått. Det var därför han ej fått spela för henne, icke i klagande toner tolka den längtan, den kärlek han kände, men ej kunde kläda i ord. Lifvet hade nyss syntts honom så skönt, himlen så blå och blom-

morna så fagra. Och nu — nu var honom allting grått och förhatligt.

Men se allt kom sig däraf, att han var Lenas Viktor, Lenas, tatterskans, och ej ens visste hvem hans fader var. Åtminstone ej med bestämdhet. Det skulle aldrig glömmas, aldrig förlåtas honom, som dock var oskyldig till allt. Inte kunde han rå för sin egen tillvaro. Det skulle han få bära på hela lifvet.

Han fuktade pannan med daggen — det kylde. Hans kinder brunno som i feber. Han ryckte upp den daggvåta mossan och svalkade dem därmed. Det svalade så skönt.

Han låg där länge, innan han gick hem.

Men den natten sof han icke. Hatet höll honom vaken. Det gnagde och grof sig gångar i hans inre, hatet mot mänskligheten, mot Kerstin — mot lifvet själft.

Vintern kom. Det blef dans i gårdarne vid juletid. Viktor var med öfverallt, var där och spelade.

Han var sig ej mera lik. Brännvin drack han ofta mer än han tålte och blef då vild och bråkig. Då han var i det humöret spelade han häftigare, vildare än annars och hans ögon brunno likt eldkol, då han med blicken följde Kerstin, där hon dansade glad och munter. Och de andra drängarne och åbo-sönerna hade roligt åt att i smyg ge akt på Viktor och nojsa med Kerstin om hennes

fantastiske älskare. Öppet vågade ingen göra det — Viktor gick klädd i dolk på sista tiden.

Det var trettonafton. Till Ola Henriks hade ungdomen samlats. Drängarne hade skrämlat till mat och bränvin och Viktor var där. Han skulle spela.

Dansen gick lustigt. Dammet hvirflades upp af de dansandes kjolar och med dammet blandade sig oset af rykande lampor och doften af svett från dansande unga människor.

Kerstin dansade och skämtade. En ung åboson från grannsocknen var hennes särskildt uppvaktande.

Viktor följde dem med mörka blickar och polkan ljöd genom klampanDET af grofva skodon gäll som ett klagoskri.

Så gick Viktor ut och drack bränvin. Två stora supar tog han. De brände inom honom som eld, men efter nästa dans gick han ut och söp igen. Hans pupiller voro onaturligt stora och stela och från pannan föll svett i stora droppar, men dock skakade han till ibland som af frossa.

Han spelade en vals. Lidelsefullt, vaggande kommo tonerna. Paren svängde om — valsen tjusade. Och bland de främste dansade Kerstin och åbosonen. Ögonen sökte hvarandra, blickarne liksom sögo sig fast i hvarandra, läpparne stodo halföppna som till

skrik, ett njutningslystet, vällustdrucket skrik och barmen flämtade.

De stannade i en vrå.

Viktor spelade valsen alltjämt. Lika lockande, lika tjusande — det var som ville han drifva dem till det yttersta. Hans blick hvilade på dem — men alltjämt suckade klaveret lika trånadsfullt.

Han såg, hur åbosen lade armen kring lifvet på Kerstin. Hans ögon vidgades, som skulle de tränga ur sina hålor. En mörk rodnad steg på hans kinder — men än gick valsen i vaggande, vällust väckande takt.

Då såg han hur åbosen böjde sig öfver Kerstin för att taga en kyss.

Det svartnade för hans ögon och i det svarta brunno röda flammor.

Med ett kort skrik kastade han undan klaveret och störtade dit.

“Rör henne icke! Rör henne icke, eller du är dödens.“

“Det angår dig — — — —“

Längre hann han aldrig. Han föll med ett kort stönande. Viktors knif hade gått in i nacken och genomborrat förlängda mårgen. Han var så död en människa kan vara.

Viktor stod där med stirrande blick. Så slängde han knifven vid den halft afsvimmade Kerstins fötter, knöt händerna och rusade med ett kort, genomträngande skrik

genom hopen ut på gården och försvann i skogen. Ingen af de skräckslagna karlarne sökte hindra honom. — — — — —

Hvart Viktor tog vägen vet ingen. Hans lik blef aldrig funnet. Det gick en sägen, att han dränkt sig, men ingen fann någonsin hans döda kropp.

Anders Rallare — som året därpå reste till Norrland till järnvägsbygge där, sade, då han kom tillbaka, att han sett en rallare, som liknade Viktor, — men det var nog inte han. Kanske har han slutit sig till något kringstrykande tattarfölje. Det lystes efter honom i Polisunderrättelser, men det ledde ej till något resultat.

Och ingen i näjden har sedan mordkvällen — och det är nu flera år sedan — sett en skymt af honom.

Men kanske han en gång blir upptäckt.
Hvem vet?

Hämd.

Ej långt från allmänna vägen ligger en stuga. På dess torfäckta tak grönska sommartiden taklökar i mängd, blomma röda lamium, prunkar en högförnäm papaver.

Nu är det vinter och genom de breda springorna i de brädklädda, omålade väggarne, gråa af vind och väta tjuter vinden — tränger yrsnön in.

Skogen, som förr gick ända fram till stugan är afhuggen och bortsåld och öfver det kala svedjelandet ryker snön i fina korn, för att lägga sig till hvila i lä vid stugan, bildande där stora mjuka drifvor.

Det är öfver midnatt. Månen, som bidrog att göra natten ljusare, har gått ned; gråa, snöfyllda moln drifva tunga och säfliga öfver himlen och göra natten oändligt mörk. Skogen står långt borta dyster och hög, likt en svart, ogenomtränglig vägg och under dess granar går vintersuset suckande doft.

Från den lilla stugans enda fönster synes ljussken. Det lyser svagt öfver drifvorna utanför, öfver snön, som halfvägs uppåt rutan lagt sig som ett hvitt lakan och lyser öfver den lilla halft igensnöade gångstigen, som från vägen leder ned till stugan.

På vägen skyndar en man framåt. Skinnmössan är dragen djupt ned i pannan — han har rockkragen uppslagen och händerna stuckna i fickorna och ilar framåt med snabba steg, då och då dragande djupt efter andan.

Så får han ljuset i sikte och viker snabbt af från vägen och skyndar mot stugan. En kort knackning på den gistna dörren — innerhaspen drages ifrån — den vandrande stampar hastigt af sig snön och försvinner in i stugan.

Då han hunnit inom dörren, sjunker han uttröttad ner på närmaste stol; skinnmössan kastar han vårdslöst på bordet och griper med begärlighet efter kruset med dricka. Svetten faller i stora droppar från hans panna, han dricker i stora klunkar — så sätter han kruset tillbaka på bordet, torkar sig med avvig hand om munnen och blåser därpå hastigt ut ljuset.

“Hvarför släcker du, Olof?” frågar en kvinnlig röst — “det är ju snart tid för dig att gå till stationen. Klockan är öfver tre.”

“Det är onödigt att någon ser ljus här to night — i natt —“ rättar han sig, “och jag skall i väg snart.“

Det raspas eld på en svafvelsticka. Den lyser med svag, blå låga, flammor upp och glimtar i hastiga tag. En svag doft af tobak drager genom den unkna stugluften. Stickan slocknar.

“Olof“ — låter den kvinnliga rösten oroligt, nyfiket darrande — “Olof — hur gick det — där borta?“

Pipen surrar i långa tag. Glimtarne från densamma visar, att Olof besinnar sig, innan han svarar.

Så säger han långsamt: “Well“ — ett rök-moln. — “Det gick all right — det brinner som bäst där borta.“

Från sängen vid väggen höres en suck. En åldrig röst säger:

“Så fick han det hett till slut, han, som själf gjort det så hett för andra.“

Surrandet i pipan höres i regelbundna tag. Det är det enda ljud, som stör tystnaden.

Olof bryter densamma efter en stund.

“Men bra är det“, säger han, “att jag har min Amerika-biljett ready. Jag måst' avay innan dagningen. Länsman kan få nosdrag om mig och han är en djäfvul att kunna spåra.“

En kvinna snyftar.

“Gråt inte, du Karin“, låter det från sängen. “Det var rätt, som skedde — och annan rättvisa hade aldrig bestått. Stora herrar hålla hop. Gråt du inte!“

“Nej — jag gråter inte för det — men ändå — ändå.“

“Ja, hade Olof inte gjort det — hade väl jag fått göra det — och *jag* hade inte kunnat resa. Jag hade allt varit fast.“

“I far — I far — det hade varit ändå värre.“

“Ja. Och det står i skriften: ’Jag, Herren din Gud är en stark hämnare’, står det — och jag visste nog, att han skulle hämnas på Johan Larsson. Fast inte visste jag hur. Men ’mina vägar äro icke Edra vägar, säger Herren’ — och därför kom nog Olof hem.“

“Well!“ säger Olof. “Därute är man allt lite domare själf ibland.“

“Ja ja, men“, mumlade den gamle. “Och rätt är det väl inte att jaga en från gård och grund och suga ut en på bara benen med processer om en hagmark, till hvilken han inga papper har. Men se, det är för er mors skull, barn, — för er mors skull. Men inte kan jag hjälpa, att hon inte ville ta Johan Larsson. Och nu är hon död. Men det där, det glömde han aldrig. Men jag sa’ åt honom, när jag betalade sista öret i processen, jag sa’: ’din tur kommer väl, Johan Larsson,

den kommer'. Och nu har den kommit. Nu har den ändtligen kommit.“

“Talade du till honom, Olof?” frågar Karin.

“No. Jag ville inte. Jag såg honom genom fönstret. Han lade in papper i ett skåp. Men jag var rädd att synas. Och så satte jag ett ljus i en halmstack under en tom tunna och lade halm bredvid. Och tände. Så hann jag undan, innan det tog sig.“

“Och du mötte ingen?” frågar den gamle.

“No. Och ingen vet håller, att jag varit hemma. Jag var ju ej utom dörrarne i går. Och ingen anar att Olof Andrews varit hemma från Amerika för att göra wrong lag all right.“

“Nä. Nä. Och jag har inte gjort det. Och inte Karin håller.“

Klockan slår fyra skrällande slag och fortsätter därpå sin korta pickande gång.

“Så mycket!” säger Olof. “Well! Then I must away.“

“Skall du gå nu?” frågar Karin.

“Yes. Det är väl bäst.“

“Jag har lagt i hop matsäck åt dig“, säger Karin. “Kaffe hinner jag väl ej koka.“

“No. Jag vill vara away före dager.“ Han närmar sig sängen.

“Ja. Farewell, far! Gud gifve er glada dagar och en salig hädanfärd.“

“Tack!” säger den gamle och trycker sonens hand. “Adjö med dig, Olof! Tack att du kom. Adjö!”

“Adjö! Karin följer du med mig ut?”

“Adjö med dig, syster!” — Han sticker ett paket i handen på henne:

“Tag detta! Det är money till begrafningen. Gamle far har nog inte långt igen. Och så Karin” — han räckte henne ett bref — “lämna det här till Elna — du vet. Säg att du fått det från Amerika — om en tid — när pratet om elden lagt sig. Och säg att om hon vill fara öfver to me, skall jag sända biljett — och tösen hennes, som Johan Lars Magnus är far till, kan hon taga med. Adjö med dig. Och — en sak till — om du vill resa öfver — när far är död — så skrif du också. Jag sänder money. Du och Elna kunna ju följas åt.”

Han trycker hennes hand och går.

Tårar skymma Karins ögon, där hon står i dörröppningen och ser efter den bortgående. Han går framåtlutad och plöjer sig väg genom drifvorna. Han vill hinna stationen före dager. Och dit är två mil.

Molnen drifva snötunga och säfliga öfver vinterhimlen — men åt Högsbyhållet synes

en svag ljusning. Är det dagbräckningen?
Eller är det — — —?

Hon går rysande in.

Därinne hör hon den gamle mumla: — —
— — “hämden säger Herren.”

Karin snyftar till ett tag. Så börjar hon
långsamt kläda af sig.

En julnatt.

Det var natt, julens heliga stämningfulla natt.

Öfver värld i hvila strilade stjärnorna ner sitt ljus.

Snön bredde sitt kristallskimrande täcke öfver land och stad, öfver graneskog, som stod där allvarshög med sakta sus under gröna barr, öfver insjöns is och skärets klippor.

Ute bland skären, nära stora, öppna hafvet låg en liten stuga. Från landningsplatsen, där om sommaren de små segelbåtarne lade till vid den lilla stenbryggan, ledde en smal, slingrande gångstig öfver klippknallarne fram till kojan.

Enris var strödt på förstukvisten. En gardin lappad och tvättad många gånger om, var hängd för fönstret med de små grönaktiga rutorna och på det hvitskurade bordet brann ett ljus i en blankpolerad messingsstake.

Sjön gick hög och bröt sig mot skäret

med dån, lämnande kvar på stenarne vid stranden ett hvitt, silfverglindrande täcke.

Inne i stugan var varmt och godt. Fisket hade slagit väl ut och lämnat medel till ved och andra förnödenheter, som fraktats hem till jul i den stora vrakekan, som nu låg uppdragen på stranden, stöttad mellan två stora stenar.

I den gammalmodiga sängen, bak det brokiga sängomhänget, låg fiskaren, en fyrtio års man, sjuk i lunginflammation, som han ådragit sig en stormig, kall eftermiddag på hafvet.

Det var nu nionde dygnet och krisen var inne. Den skulle vända sjukdomen i lif eller död.

Fiskarhustrun satt på en stol vid sängen. Hon satt ensam — äktenskapet var barnlöst — och såg in i bränderna på den öppna spiselhällen.

Hon väntade och väntade lif eller död.

Då och då såg hon bort till den sjuke — drog täcket bättre öfver honom — och satte sig att ånyo stirra in i glöderna.

Sjön dånade mot klipporna, en brand knastrade till, ljuset flämtade till då och då och kom stearinen att långsamt rinna ner åt staken, annars var allt tyst.

Endast från den sjukas säng hördes understundom ett stönande och ett halfhögt mummel. Hustrun lyddes, men kunde ej ur-

skilja orden och hängaf sig ånyo åt sina tankar.

Hennes lif passerade revy, där hon så satt och vakade öfver sin sjuke man.

Hon var endast tjuguåtta år och hade redan varit gift i fem långa, ack så långa år.

Hon mindes de sista åren hon tillbringat i hemmet på det lilla fiskeläget. Somrarne, då allt var tomt där med undantag för kvinnor och orkeslösa gubbar, som skötte fisket, då den enda omväxlingen var besöket af någon hemmahörande skuta, som på fraktfärd utrikes ankrade en stund på hemmets redd. Hon mindes vinterkvällarne med promenaderna längs lägets gata, då all ungdomen var ute och strök under skämt och glam. Där funnos käcka sjömän i snygga, blå kläder, i kortpipa, i klockkedja af talmi och i doft af Florida water — dansande, glada sjömän och rodnande, ystert blickande jäntor — och här! Ensamhet, tystnad och pinande outhärdlig enformighet.

Då var hon ännu ung — ty hon kände på sig, att dessa fem långa år hade gjort henne till en gammal kvinna.

Ack hvarför tog hon inte skeppar Danielson? Hvarför lät hon honom tro, att han var intet för henne — hon hade ju honom dock kärast af alla. Den där osaliga aftonen, då där var dans till Per Jons! Ack, om hon

hade den tillbaka, ogjord — hon skulle gifva mycket därför. Men hon lät Skärblom hållas med sig. Var det på grund af ett visst trots — för att göra Danielsson svartsjuk! Det var väl så — ty Skärblom var henne likgiltig. — — Det hade han alltid varit och nu, där han låg stönande och dödssjuk, var det med en rent af fientlig blick hon betraktade honom. Hon nästan hatade honom. Han hade ju tagit hennes ungdom, ödelagt hennes lif och låtit henne förtvina här i ensamheten, i enformighetens torra ökensand.

Snäll? Ja snäll hade han alltid varit mot henne — inte ett ondt ord var sagdt dem emellan — så det var dock något, som band dem vid hvarandra, — möjligen var det vana — men kärlek var det icke.

Se hon tog ju Skärblom, när Danielsson drog sig tillbaka, bara för att visa, att hon ej behöfde krusa för att blifva gift. Och gift hade hon blifvit. Men ej med den hon ville. Därför hade hennes lif blifvit tungt — därför hyste hon hat till sin dödssjuka man.

Och Danielsson? Hon hade sett hans skonert "Tre kusiner" länsa genom sundet förbi stugan några gånger, trott sig skönja honom vid rodret — men hade aldrig träffat honom, då hon varit vid läget, ej en enda gång på fem långa år. Han söp, sade folk. Var det för — — ? Hon ville ej tänka

tanken ut. Nå, söp gjorde Skärblom ej. En sup till maten — en kask i kaffet, när han var frusen — aldrig mera. Och det hade han då råd till. Ty välbärgade voro de och i så fall hade hon det kanske väl så bra som hon skulle haft det som mor Danielsson.

Men dock var det helt annat. Skärblom tyst och fåordig, tråkig som en af de kala klipporna och Danielsson glad och käck och med något vildt öfver sig, något af vågsvall mot strand efter storm. Hon suckade till och rörde sakt med eldtången kring i bränderna.

Den sjuke började yra.

Hon ansträngde sig att lyssna.

— — "Johanna får du ta. — Ta henne — Hon har aldrig hållit af mig, det vet jag. — Bara af dig. — Är det därför du super, Danielsson? — Låt bli flaskan, säger jag — Du får ta Johanna likväl.

Johanna satt med återhållen andedräkt för att höra mera, men den sjukes ord för-lorade sig i ett otydligt stönande.

— — "Han vet det, han vet det", tänkte hon och hennes hjärta klappade nästan hörbart. Om af glädje eller ångest gjorde hon sig ej reda för. De måtte ha råkats, mannen och den andre, däraf yrsselfantasierna. Kanske skulle Skärblom afstå från henne, om hon bad honom därom och — hon var blott tjugu-åtta år och lifvet var långt. Lifvet var rikt

och härligt — kanske skulle hon få lefva det fullt en gång, så fullt och helt, som hon drömde sig det. Hon stödde armbågarne mot knäna och hufvudet i händerna. Livvet, livvet, det lefde hon ej här — ej här på skäret — kanske var livvet därute bland människorna — men inte här, inte här.

Klockan slog tio. Det klang så underligt i den gamla gökklockan — det var henne som begrafningsklockor.

Och så var det julafton till på köpet.

— — Rent hade hon i stugan, men mera med julfirandet var det inte. Och inte kokte hon gröt åt sig ensam.

Om hon skulle läsa julevangeliet — bara för att komma ifrån alla tankar. Anej! Hon hade hört det så många gånger, att hon nästan kunde det utantill och började halfhögt läsa: "Och det begaf sig att i den tiden utgick af kejsar Augustus ett påbud." — — —

Nej! Hällre då en julpsalm.

Hon tog ner den gamla psalmboken, som varit hennes svärfars. Den hade sin plats på tallrikshyllan ofvan dörren, bredvid bibeln och almanackan och ett gammalt sjökort. — Hon läste hellre i denna än i sin egen bok, som hon fått af Skärblom på bröllopsdagen. Den påminde om gamla minnen. Och så slapp hon gå uti sommarstugan, där den hade sin plats.

Hon vätte på tummen och började bläddra bland de gamla bladen — såg ett ögonblick på vigselformuläret — vände bladen, som rasslade till under hennes skrofliga tumme, bläddrade vidare och började slutligen läsa Psalmen 55.

Till en början läste hon tyst för sig själf, men så kom hon att tänka på, att hon borde läsa högt för sin sjuke man. Det blefve kanske det sista Guds ord, som han finge höra på jorden.

Och vid det matta skenet från ljuset och flammorna från spiseln läste hon med halfhög röst:

»Han tårar fälla skall, som vi,
förstå vår nöd och stå oss bi
med kraften af sin anda.
Förkunna oss sin faders råd
och sötman af en evig nåd
i sorgeskalken blanda.

Strida, lida — —»

Den sjuke rörde sig oroligt.

— "Lida — lida — — jag har lidit. Men jag har ju sagt, att han får taga henne. Det är nog det bästa — — för henne. — Och jag — ja jag dör väl. — Vattnet har kallat på mig — — men se själfspilla mig ville jag ej." —

Han fäktade vildt med armarne på täcket. "Men det var ju ingen synd att dröja ute lite längre än jag behöfde. — Vattnet var kallt

— och jag — jag blef kall — riktigt kall —
ända in i hjärtat. — —“

“Olof, Olof —“ stönade hustrun och tryckte
händerna mot bröstet.

“Danielsson — hör du inte. — Låt bli
flaskan säger jag — du har supit nog för en
kvinns skull — när du får ta henne — bara
låt bli flaskan. — Ser du inte grundet — där
— där sjön går hvit? — Hit med ratten —
jag styr — du är ju full som en alika — släpp
säger jag. — Hal an focken bättre — om du
kan — så gå vi öfver. — Så, nu lyder skutan
— hal an ett tag till — jag fick en sjö —
nåja, våt har jag varit många gånger — både
af saltvatten och tårar. Men tårarne svida
värre än sjøvatten.

Tårar — Johanna — har jag varit stygg
mot dig? — Jag har aldrig velat göra dig sorg
— men nu dör jag snart — sjön har kallt,
kallt vatten — det svalkar — och när jag är
död, kan du taga Danielsson — så behöfver
han inte supa mera. — Kräk till karl — sup
sig full för en kvinna. — Men gå inte förr
än jag dör.“

Han såg sig om med feberheta blickar.

Johanna hade fallit på knä vid sängen.
Psalmboken hade hon fällt på golvet och
borrade ansiktet hårdt emot täcket.

Hon bad, att Olof skulle bli frisk. Hon
såg de fem långa åren med alla oförrätter,

hon gjort sin man, och hon bad som aldrig förr, att mannen skulle få bli frisk, att hon skulle få sona, hvad hon brutit.

— "Johanna", mumlade den sjuke — "Johanna, gå inte förr än jag dör — — Danielsson kan väl vänta — när han nu väntat i fem år. — — Gå inte! — Hör du, gå inte! — —

— "Jag är ju här, Olof", sade hon och tog hans hand. "Jag går inte — aldrig, hör du, — aldrig."

Han höll hennes hand i sin en stund. Det tycktes lugna honom. Feberyrseln aftog.

— "Jag vet ju, att du aldrig höll af mig — men jag kunde inte släppa dig se'n du sagt ja — — och jag har ju varit snäll mot dig, har jag inte?"

Han reste sig något i sängen. Hans ögon hade fått mera af själ i blicken och han frågade:

"Hvad är klockan?"

"Half tolf, Olof lille", svarade Johanna.

"Olof lille", mumlade han bittert och sjönk åter tillbaka mot kuddarne, "så har du aldrig sagt förr. — Olof lille, Olof lille." —

"Försök att sofva, så är du snäll", sade Johanna med en röst, som höll på att kväfvast af undertryckt gråt.

"Snäll? — Gråter du för att jag är snäll — jag har alltid sökt vara snäll mot dig — —"

“Ja, ja“, sade hon och strök sakta hans af sjukdomen utmärklade hand.

Det lugnade honom något.

Han vred sig oroligt af och an ett par minuter och föll sedan i sömn.

Johanna satt kvar och höll hans hand.

Han låg som i dvala — under det att svetten allt mer och mer strömmade fram från porerna.

Johanna torkade hans feberblossande, svettiga ansikte med sitt förkläde.

Timmarne skredo sin snäckgång, men hon rörde sig ej ur stället. Hon vaktade öfver sin man — vaktade öfver lif och död.

Vågorna dånade mot skäret, dock ej så högt och hotande, mera doft som ur fjärran. Snön började falla därute i stora, hvita flingor. Ljuset i den gamla messingsstaken var för längesedan nerbrunnet, bränderna på spiselhällen voro utbrunna och blott här och där ur askan glimmade glöden till då och då — än likt ett tindrande stjärnskott — än likt glimmandet ur ilskna ögon.

Johanna satt med mannens hand i sin. Aldrig skulle hon släppa den. Hon visste nu hvad det ville säga att älskas och hon kände försmak af de kval, som skulle komma att följa henne lifvet fram, därest Olof dog.

Gökklockan slog två och tre, den slog fyra och allt jämt satt Johanna kvar.

Vid half femtiden slog Skärblom upp ögonen och vände på sig en smula.

“Hvad är klockan?” frågade han matt om igen.

“Jag skall se“, svarade Johanna och reste sig att taga fram ett nytt ljus.

“Half fem“, sade hon i det hon med den osande svafvelstickan lyste på urtaflan. “Det är snart dager.“

“Är det juldagsmorgon?“ frågade Skärblom.

“Ja“, svarade hustrun. Hon kunde knappt tala af idel glädje. Mannen yrade ej längre.

“Och du har suttit uppe hela natten? — Har jag varit så sjuk?“

“Ja, du har varit mycket sjuk, Olof lille, men nu är du visst bättre.“

“Ja, jag tror det“, sade han lågt.

“Tala inte nu och ansträng dig så, Olof, utan sof mer, om du kan.“

Hon böjde sig öfver honom och kysste honom. Han såg förvånad upp. Så hade hon aldrig varit emot honom — som nu.

“Förlåt mig, Olof lille. Jag vet hur det känns om du doge — och det får du inte — du får inte dö från mig.“

“Johanna lilla — Johanna lilla“, var allt hvad han kunde säga.

Hon reste sig, efter att kysst honom en gång till och sedan hon lagt ny ved på spisel-

hällen och blåst eld i densamma, tog hon upp psalmboken från golfvet.

— "Jag skall läsa en psalm för dig. Det är juldagsmorgon."

"Ja, läs Johanna", bad han.

En känsla af lugn, stilla frid genomströmmade henne. Och hon läste:

»Han kommer till vår frälsning sänd
och nådens sol af honom tänd
skall sig ej mera dölja.
Han själf vår herde vara vill,
att vi må honom höra till
och honom efterfölja.
Nöjda, höjda öfver tiden
och i friden af hans rike
en gång varda honom like.»

Skärblom hade fallit i sömn under det Johanna läste. Han hade ett så lyckligt drag öfver sitt anlete och kring den skäggiga munnen dröjde kvar ett ljusst leende.

Solglimt.

Medicine kandidat Robert Selmer låg som t. f. provincialläkare någonstädes nere i Småland och kände sig som man säger öfvergifven af Gud och hela världen, det vill säga gränslöst ensam.

Knappast en människa såg han till — endast då och då någon patient, som kom att beklaga sig öfver sina krämpor, tidningspojken, som hvarje dag aflämnade möjligen befintlig post till "doktorn" och så den tandlösa uppasserskan, som hvarje morgon kom att städa. Ensam gick han till det hus, där han hos en änkefru intog sina måltider, ensam satt han till bords och ensam gick han därifrån.

Ingen hade han att utbyta en tanke med, ingen att sitta i sällskap med vid en värmande brasa och höra ett förståelsens ord ifrån, ingen ens att utgjuta sig inför, när ledsnad och längtan efter lifvet därute riktigt svårt

ansatte honom — och det var ibland det allra värsta.

Då kunde Robert Selmer lägga sig på sin tältsäng med den grå filten och stirrande upp i taket ligga långa stunder dåsande och drömmande om allt därute, som han var dömd att försaka en hel lång vinter.

Umgänge hade han intet, undantagandes länsman och dennes unga fru. Dit gick han ibland, när ensamheten satte efter honom alltför hårdt och behovet efter umgänge med människor blef alltför intensivt. Men dit kunde han ej gå dag efter dag och i alla fall — nygifta som de voro, tedde sig helt naturligt lifvet för dem i annan dager än för Robert Selmer.

Se Robert var en drömmare och det var hans olycka. Armbåga sig fram låg ej för honom — han hade ej energi nog — utan gaf i stället motståndslöst efter för ögonblickets stämning. Och kände han inom sig en stämning fin och skär — bums skulle han sätta sig till skrifbordet och söka ge ord åt densamma, för att efter en stund slänga undan pännan, missnöjd öfver att det ej ville lyckas och missnöjd med hela världen.

Så ibland for öfver honom ett ryck af verksamhetslust. Han skulle skrifva. En bok skulle han ha klar och om han finge ut den och ernådde, om ej succes, så dock ett enda

litet erkännande, skulle han ge medicin och giktbrutna gummor på båten, för att helt ägna sig åt tidningsmannens och skriftställarens visserligen problematiska, men Herre Gud så fria, härliga bana. Då skref han flitigt, så länge hans stämning varade. Skisser och poem petade han ihop och fick införda mot ett ringa honorar, ja till och med utkastet till ett historiskt skådespel hade han liggande i sin skrifbordslåda som ett hånleende minne från en dylik period. Men så jagades han ur stämningen, sjönk åter tillbaka i slö resignation, förbannande sitt öde, troende sig slagen till slant, utskrifven, oduglig, endast användbar till att som död nära några tusentals maskar i lång, drömlös hvila.

Då gick han ut, dref utåt landsvägen, där bönder i hundratal körde sina props- och vedforor, slöade förbi kyrkogården in i skogen eller gick han ned vid vattenkvarnen, där det stora hjulet svängde rundt, alltjämt rundt och stod där, stirrande ned i forsen, för att döfva den oro, som sönderslet hans inre. Hjulet svängde och svängde och vattendroparne föllo likt pärlor tillbaka i den skummande kvarnforsen eller fröso sig fast och bildade istappar klara som kristall. Och tankarne kommo och gingo de också rundt, rundt och det var som en snyftning trängt sig fram ur hans bröst vid tanken på, att så likt vat-

tenhjulet gingo äfven hans dagar enformigt, hopplöst rundt, under det tankarne fröso sig fast, stelnade i ensamhetens hårda, förintande köld.

Det var efter jul. Dagarne hade längts något och snö låg öfver näjden.

Det var en morgon, solig och klar. Klockan var ungefär tio. Rimfrost hade fallit under natten, lagt sig på granarnes grenar och tindrade i det bländande solskenet som tusende klara diamanter.

Nere från den lilla stationen hördes morgontågets gälla hvissling. Den skar genom den klara morgonluften, men Robert Selmer aktade ej därpå. Han låg på sin säng och stirrade framför sig i ett anfall af modlöshet, under det han för att lugna sig och förjaga sin trista stämning ideligen rökte den ena cigarretten efter den andra.

Då höres steg i förstugan. En röst med utpräglad stockholmsdialekt läser: Robert Selmer 1 tr. upp till vänster.

Robert lyssnade andlös. Hvem kunde det vara? Det var ingen af hans vanliga patienter, det hördes på rösten — men hvem var det? Hvem? Hvem?

Med ett språng var han vid dörren, ryckte upp den och skrek högt af glädje:

“Molly! Molly! Du här!”

“Tjenis gamle gosse! Hur mår du? Får jag föreställa: Kandidat Selmer, fru Broving, herr Yström. Ser du mat får du skaffa. Vi ä utsvultna. På genomresa här med X:ska sällskapet. Tåget står här tjugo minuter. Så roligt att få se dig! Hunno inte få frukost i morgse. Tåget gick klockan sex redan.”

Det minsta han kunnat ana var att få se Molly här, här i denna ödemark — och dock stod hon där lifslevvande och i sällskap med två kamrater, människor däruteifrån, från världsvimlet och det rikt pulserande lifvet. Han rent af höll på att gråta i glädje.

Molly Evers och han voro gamla, goda vänner. De hade gått i samma stad, hon i pension och han i allmänt läroverk och tusen både glada och sorgliga minnen bundo dem samman. Så hade de skilts för en tid och därpå råkats i hufvudstaden, hon för att utbilda sig till skådespelerska och han för att avsluta sin tjänstgöring vid Serafen eller som det rättare heter vid Serafimerlasarettet. Så for hon ut för att pröfva vingarne vid ett landsortssällskap och han — han låg därnere i ödemarken — och där, där råkades de ånyo.

Sedan den första häpenheten lagt sig och han öfvertygat sig om, att han ej stod inför en synvilla, påtog han skyndsamt sin öfverrock, stack fötterna i ett par snöstöflar, enär galoscherna voro för tunna vid denna årsti-

den på landet och skyndade med sina nyanlända vänner till det ställe, där han plägade äta. Det var den enda plats, där mat stod att få — hotell fanns icke — och dit kommo efter hand hela det öfriga sällskapets medlemmar.

Dit kom första älskarinnan i sällskap med komikern, dit kom primo amoroso åtföljd af tragediennen, direktören med fru och en gulbrun hund — alla samlades där för att i största hast få i sig lite mat. Smörgåsar och öl inmundigades på stående fot — alla hade brådt. Tåget skulle gå om en kort stund.

Robert Selmer, såsom varande hemma på platsen, fick i hast några smörgåsar på en bricka, drog fram ett bord och fick plats åt sina främmande.

Frågor och svar och hälsningar och nyheter haglade om hvarandra. Halfva meningar fingo vara svar på knappast uttalade frågor — tiden var kort — tåget skulle gå.

Då korsade en tanke Roberts hjärna.

“Stanna“, bad han. “Stanna tills nästa tåg. Ni hinna i alla fall fram till kväll att spela. Bed direktören att ni får stanna. Gör det!“

“Så roligt“, utropade alla tre. “Om vi finge, men det går nog ej. Så lustig idé.“

Herr Yström kilade efter direktören. Han dröjde ett par minuter och redan ansågo de

unga damerna, att svaret blifvit ett obevekligt nej, då återkom herr Yström.

De finga stanna.

Robert Selmer drog ett lättnadens andetag. Så finge han i hela fyra timmar rå om dem, lefva upp igen, höra ett gladt skämt, känna en fläkt af storstad midt i ensamheten.

“Puh!” sade Molly Evers. “Det var då väl att vi fick stanna. Slippa och brådska så där. Och nu gamle gosse, får du ta hand om oss. Visa oss samhället. Ser du den här unga frun har aldrig sett landet annat än genom kupéfönstret. Lifva på nu!”

“Snälla du! Ät dig mätt nu. Du har ju ingen frukost fått.”

“En sådan en! Tror du vi äro så ut-hungrade?”

“Nå ja! Godt var det i alla fall!” sade herr Yström och drack ut sitt ölglas.

“Ja ser du“, sade Molly, “herr Yström har jämrat sig hela morgonen öfver sin hunger. Och när han är hungrig, är han odräglig. Inte sant Ellen?” Hon vände sig till fru Broving.

“Jo, och vanligtvis är han alltid hungrig“, skämtade denna.

“Tack ska' ni ha“, inföll herr Yström. “Men för mycket komplimanger, herr pastor“, citerade han skämtsamt.

“Nej, låt oss nu gå ut och gå“, föreslog fru Broving. “Ni måste visa oss trakten här. Vi ä’ ju fria hela dagen så godt som.“

De gingo.

Först genom den lilla byn, där nyfikna ögon ifrigt bekikade dem och mötande bönder vände sig om att betrakta den på landet ovanliga synen af två unga eleganta damer, skrattande och glammande med två herrar. De vredo af ner på den snötäckta gölen vid prästgården, sedan Robert först haft all möjlig möda att afstyra en tilltänkt klättring upp för stegen till den gamla klockstapelns af trä. De plumsade genom fotshög snö, in i skogen på upptäcktsfärder, beundrande de stora, vördiga ekarne, de mossslupna stenarne och domherrarne med sina röda bröst.

Robert gick tyst och hörde på. Allt detta var honom något så nytt och främmande, att han ej kom sig för att deltaga i deras skämt, utan gick tyst och njöt af att höra dem prata och glamma, njöt af att höra talas om deras turné, deras roller, deras skämt. Det var som hade någon räckt honom en bågare gnistrande, eldigt vin.

Så vände de om tillbaka. Robert hade beställt middag till klockan tre. Efter en hastig toalett, satte de sig till bords. Aptiten hade ökats genom promenaden, vinden hade

rosenfärgat kinderna och vinet till middagen kom ögonen att glänsa.

Så tände de sina cigaretter till kaffet och under det röken ringlade sig mot taket, kom öfver dem den behagliga slöhet, som alltid följer på en middag.

“Så roligt, om ni kunnat stanna längre“, sade Robert.

“Ja då“, sade Molly. “Så skulle vi suttit på ditt lilla rum och slöat vid brasan. Det skulle varit så skönt att slippa gå in och spela i afton.“

“Men tyvärr går det inte för sig“, sade fru Broving.

“Vi måste tänka på plikten“, sade herr Yström.

“Hela månadslönen ja“, suckade Molly.

“Ni är så rysligt materialistisk“, skrattade herr Yström. “Jag tänkte närmast på pliktuppfyllelsen.“

“Nä' tänk“, inföll båda damerna på en gång.

“Men roligt var det att ni stannade“, sade Robert allvarligt och reste sig från bordet. “Jag är er mycket tacksam därför att ni bringat lite omväxling i mitt eremitlif.“

“Ja trist måtte ni ha här ute“, sade fru Broving.

“Förfärligt“, bekräftade Robert. “Men det går väl. Människorna äro vänliga här, hygg-

ligt folk allihopa, men just därför äro de så tråkiga. Om de ville hitta på något — något, som bragte omväxling i detta enahanda, så ginge det väl an. Men lugnt är här“, fortsatte han, “och det går att skriva här — ibland.“

“Skrifver du fortfarande?“ frågade Molly. “Hur går det med pjesen, där jag skulle få hufvudrollen?“

“Om tio år — kanske“, svarade Robert dystert.

“Ser ni“, inföll herr Yström, “det är ej nog med att skriva en pjäs, ni måste odla direktörerna också. De hålla författarens öde i sina händer nu för tiden.“

“Jag vet det“, svarade Robert, “och därför är det bättre att skaffa sig en säkrare brödbit. Fast ibland längtar jag bort från alltsammans och är nära att likt Job förbanna min födelsedag. Nej nu får ni allt gå till tåget.“

På stationen stod tåget färdigt att afgå. Robert stufvade in sina vänner i en första klass kupé och gick in med dem för att ta farväl.

“Farväl“, sade han, “och tack för i dag.“

“Tack, tack!“ ropade de. “Vi ses igen.“

“Gamle vän“, sade Molly. “Adjö med dig. Det var roligt att se dig. Jag måste omfamna dig, innan du går.“

Tårarne höllo på att bryta fram ur Roberts ögon, då han slöt den unga flickan, sin barndoms och ungdoms vän i sina armar. Så skyndade han ut, för att ej visa sin rörelse.

Stinsen gaf afgangssignal. Tåget satte sig pustande i gång. Genom det öppna kupéfönstret stack Molly ut hufvudet:

“Skrif till oss i Malmö. Adress: teatern. Adjö, adjö.”

En viftning med en liten hvit näsduk — och så voro de borta.

Robert stod kvar på perrongen och såg efter dem, tills tårar skymde hans blick.

Så vände han långsamt hemåt mot ensamheten. En outhärlig längtan fyllde hans bröst. Längtan ut, ut.

Han gick uppför trappan till sitt rum och kastade sig på sängen.

Det var honom som när en solglimt lyser genom en jämntjockt molndiger himmel och för ett ögonblick förgyller näjden. Nu var allt åter lika grått som förut och den tröstlösa ensamheten grinade ånyo sitt stelnande Medusaleende mot honom.

Han borrhade ansiktet mot kudden och låg så länge, sökande att slippa tänka, sökande glömska och ro i dåsande, drömlös hvila.

INNEHÅLL.

Det gula huset	sid. 4
Djupakärr	» 14
I vår plöjningstid	» 20
Jakob Rackare	» 26
Ola fiskare	» 33
Strandlif	» 41
Ett drama	» 50
I solnedgång	» 59
Öfver de mörka vatten.....	» 67
Holger Ljugare	» 74
Bland blåklint och vallmo	» 79
Flyttfåglar	» 85
Vid brasan	» 98
Lenas Viktor	» 110
Hämd	» 123
En julnatt	» 130
Solglint	» 142

Wörterbuch

INHALT

1	Einleitung
2	1. Buch
3	2. Buch
4	3. Buch
5	4. Buch
6	5. Buch
7	6. Buch
8	7. Buch
9	8. Buch
10	9. Buch
11	10. Buch
12	11. Buch
13	12. Buch
14	13. Buch
15	14. Buch
16	15. Buch
17	16. Buch
18	17. Buch
19	18. Buch
20	19. Buch
21	20. Buch
22	21. Buch
23	22. Buch
24	23. Buch
25	24. Buch
26	25. Buch
27	26. Buch
28	27. Buch
29	28. Buch
30	29. Buch
31	30. Buch
32	31. Buch
33	32. Buch
34	33. Buch
35	34. Buch
36	35. Buch
37	36. Buch
38	37. Buch
39	38. Buch
40	39. Buch
41	40. Buch
42	41. Buch
43	42. Buch
44	43. Buch
45	44. Buch
46	45. Buch
47	46. Buch
48	47. Buch
49	48. Buch
50	49. Buch
51	50. Buch
52	51. Buch
53	52. Buch
54	53. Buch
55	54. Buch
56	55. Buch
57	56. Buch
58	57. Buch
59	58. Buch
60	59. Buch
61	60. Buch
62	61. Buch
63	62. Buch
64	63. Buch
65	64. Buch
66	65. Buch
67	66. Buch
68	67. Buch
69	68. Buch
70	69. Buch
71	70. Buch
72	71. Buch
73	72. Buch
74	73. Buch
75	74. Buch
76	75. Buch
77	76. Buch
78	77. Buch
79	78. Buch
80	79. Buch
81	80. Buch
82	81. Buch
83	82. Buch
84	83. Buch
85	84. Buch
86	85. Buch
87	86. Buch
88	87. Buch
89	88. Buch
90	89. Buch
91	90. Buch
92	91. Buch
93	92. Buch
94	93. Buch
95	94. Buch
96	95. Buch
97	96. Buch
98	97. Buch
99	98. Buch
100	99. Buch
101	100. Buch

Emil Kleen

Mogen Sommar

Pris: 1 Kr. 75 öre

Gustaf Lindströms Förlag.

Axel Wallengren.

Mannen med två hufvuden.

Pris: 3 Kr. 50 öre. * * *

Gustaf Lindströms Förlag.

Emil Kleen.

Vildvin och Vallmo.

* * Dikter. * *

Pris: 2 Kr. 25 öre.

Gustaf Lindströms Förlag.

Emil Kleen.

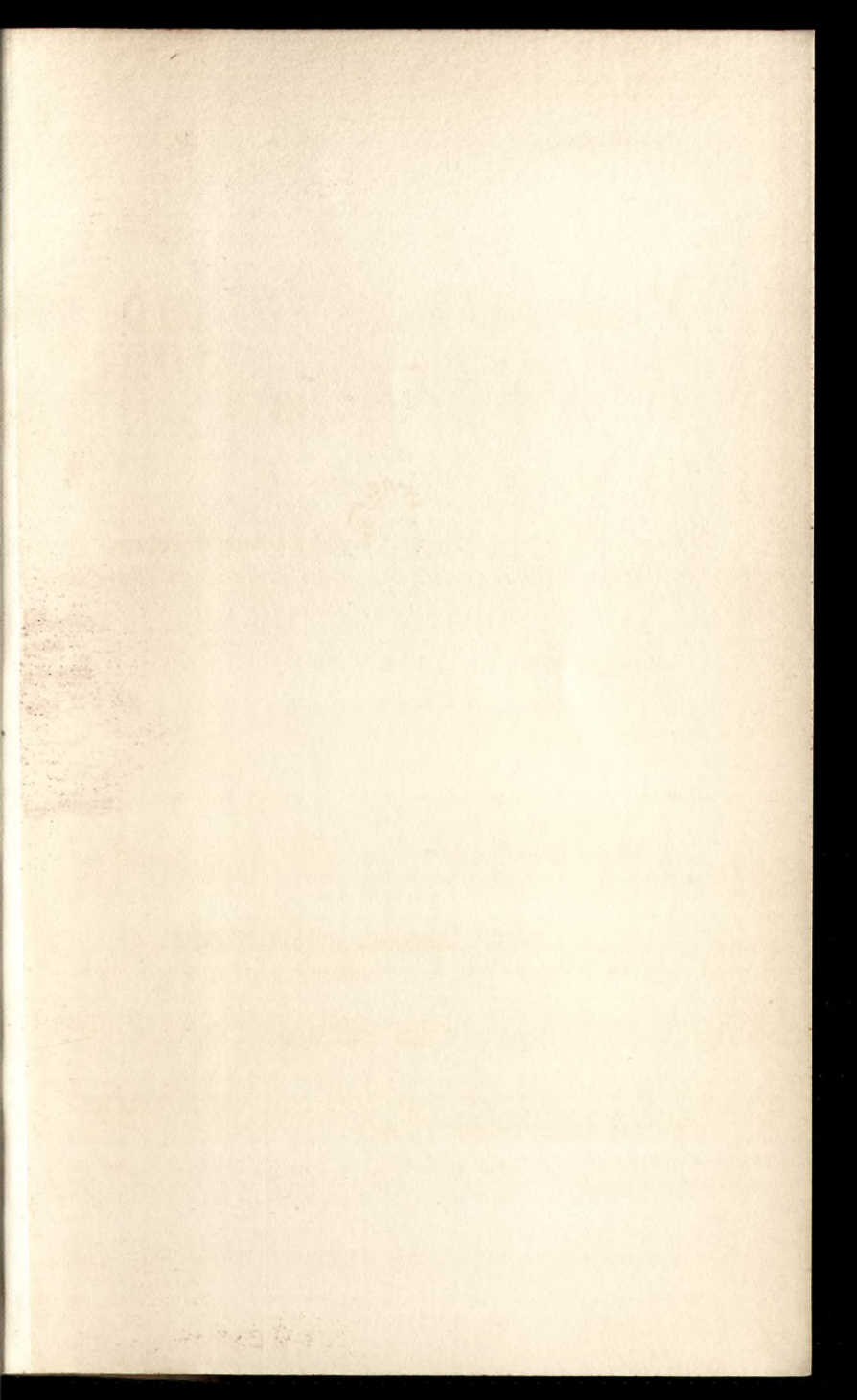
Jasminer.

 Dikter.

— Pris: 1 Kr. 50 öre. —

Gustaf Lindströms Förlag.

Föret utkommet å samma förlag:

HERR OLOF.

Af W. ANSON.

Pris: 1,50.

I DAGENS STUNDER.

Af FREDRIK WETTERLUND.

Pris: 2 kr.